ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1911 9 1951

VISUS MŪSŲ BENDRADARBIUS, SKAITYTOJUS IR BIČIULIUS SVEIKINAME ŠV. KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ PROGA.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

KŪČIŲ vakaras. Linine drobe patiestas stalas ir padėtos paplotėlės. Susirenka visa šeima, visi artimieji. Sustoja ir laukia. Žvakių šviesoje jie stovi rimti, susimąstę, lyg tie pirmieji krikščionys, susibūrę į Šventos Duonos šventę. Štai ateina tėvelis ar šeimos vyriausias, pasimeldžia ir paima paplotėlę. Jis laužia su visais, linki ramybės, džiaugsmo, ir visų akys spindi.

Paplotėlė balta lyg sniegas, skaisti lyg Kristaus Kūdikėlio akys. Ji apeina visus, jungdama bičiulystės ryšiais. Ir Tau, Mielas Jaunuoli, bus gera, neišsakomai gera būti draugėje. Ir tos dovanos, kurias suneš Tavo artimieji, tegu nenustelbia paplotėlės džiaugsmo. Jos yra tik kuklus simbolis tos meilės, kuri jus sujungė šį vakarą didžion draugystėn.

Ne tik Tavo namuose, bet ir kaiminystėje, Tavo mieste ir kitur taip pat susės šeimos prie stalo. Ir jie jungsis bičiulystės ryšiais, kartu prisimins ir tuos, kuriuos likimas išskyrė iš jų tarpo. Kartu junkis ir Tu, Mielas Jaunuoli, su visais savo idėjos broliais, su visais lietuviais ir dalykis paplotėle — bičiulystės ir meilės duona, ir džiaukis, kad Kristus gimė. Ir tą valandą prisimink, kokia meile mylėjai savo artimuosius, visus idėjos brolius. Savo širdyje mylėk visus, ir jausi, kaip Tavo jaunystė skleidžia tvirtus sparnus, kaip jie Tave kels į Naujų Metų saulėtekį!

Kai švenčių džiaugsmas pripildys Tave, dar prisimink kažką. Pasaulyje yra vienišų ir vargstančių žmonių. Yra tremtyje likusių ir mūsų brolių, yra ir Lietuvoje mūsų vargstanti tauta, kuriai neskambės Kalėdų varpeliai ir nešvies švenčių žiburiai. Ir ką Tu jiems duosi iš savo džiaugsmo?! Jei Tu viską pasiliksi tik sau, Tu nieko nesiskirsi nuo kitų, susirūpinusių tik savimi. Tavo idėjos skelbia gyvenimą, atsinaujinusį Kristuje. Ir šioje Kalėdų šventėje savo džiaugsmu pasidalyk su kitais!

Kadaise Vilniaus ir Kauno studentai ateitininkai švenčių proga lankė senelius, prieglaudas, nešė dovanas, rengė jiems eglutes. Jaunuoli, ir Tu nunešk savo dovanų ir džiaugsmo vienišiems, užmirštiems žmonėms, ir maldoje kuždėk:

Kalėdos! Mano dvasios pakilimo šventė. Viltimi ir meile jungiuos su visais. Atėjo Dievo Kūdikis į žemę. Su juo ateis ir tiesa! Ir aš keliu savo dvasios sparnus, drąsiai pasitinku jaunystės rytojų!

TURINYS

T. Klemensas Žalalis, OFM — Kristaus gimimas 241
Ada Karvelytė — Šventoji naktis (eil.) 242
Selma Lagerloef — Bėgimas į Egiptą 244
V. Kleiza — Profesorius Stasys Šalkauskis 246
Algirdas Šalkauskis — Stasio Šalkauskio jaunystė 247
Leonardas Andriekus — Tarp gedulo vainikų (eilėraščiai) 249
A. Mažiulis — Senosios mūsų šventyklos ir aukos 250
L. Valiukas — Lietuvos Vyčiai ir jųjų siekiai 252
Juozas Leimonas — Nepalaužiamas ateitininkijos ąžuolas (kan. P. Dogelį prisiminus) 253

GIMTOJI KALBA

L. Dambriūnas — Būdvardžiai su galūne -us 255

ATEITIES SPINDULIAI

Romas Leimonas — Partizano Kalėdos 256
Aušra Bendoriūtė — Sniegui (eil.) 257
Konradas Juška — Į namus (eil.) 257
Vytautas Barisas — Miškų karalaitis elnias 257

DARBAI IR ŽMONĖS

Pr. Naujokaitis — Prarastos žemės poezija 258

SPORTAS

K. Ganvytas — Jaunieji sportininkai 261

KREIVOS ŠYPSENOS 263

PLAČIAME PASAULYJE 264

1951 m. turinys 266

Viršelio 1 psl. K. Šimonio — Į šventyklą. Viršelis, vinjetės ir 244 psl. iliustracijos dail. P. Lapės, 249 psl. iliustracija dail. T. Valiaus.

1951 METAI GRUODŽIO-DECEMBER NR. 9

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

VYR. REDAKTORIUS — Paulius Jurkus

REDAKCINIS KOLEKTYVAS: D. Aleksandravičiūtė, J. Baužinskas, G. Macelytė, A. Mažiulis

Redakcijos ir administracijos adresas :

"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A.

PRENUMERATA metams: $3.00 pagal U.S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams $10.00.

Atskiro nr. kaina 30 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association **"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.**

Subscription $3.00 per year.

Single copy 30 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1951 METAI GRUODIS-DECEMBER NR. 9

KRISTAUS GIMIMAS

T. KLEMENSAS ŽALALIS, OFM.

"Parvulus enim natus est nobis... Christus natus est nobis". Du sakiniai, kurie šv. Kalėdų naktį yra kartojami liturginėse maldose. Pirmasis yra ištartas daugiau negu prieš septynetą šimtmečių, kol jis išsipildė Betliejaus prakartėlėje tą šventą naktį, kai angelų chorai pranešė budintiems piemenims linksmą žinią: Kristus gimė. Pranašas Izaijas pramatė šią naktį, kad gims nuostabus kūdikis, kuris vadinsis nuostabus, patarėjas Dievas, taikos kunigaikštis. Angelai pranešė kaip jau įvykusį faktą. Praslinko daug metų nuo tos šventos nakties, kiekvienais metais Kūčių naktį važiuojame į Bernelių mišias, prisimename Kristaus gimimą, bet gal niekada savęs nepaklausiame: kada gimė Kristus?

Koks gali būti klausimas, kada gimė Kristus, jei kalendorius rodo 1951 metus. Reiškia, kad pasaulio Išganytojas atėjo į pasaulį prieš tiek metų. O visgi tiesa yra kitokia. Dėl jos mokslininkai ginčijasi. Vieni sako, kad Kristus gimė 12 metų prieš mūsiškę erą, t. y. prieš Kristaus gimimą, kiti — 11, 10 ir mažiau, kol prieina prie 1 metų po Kristaus gimimo. Taigi visų nuomonės skiriasi net 13 metų. Žinoma, čia negalima aprašyti kiekvieno įrodymų, nes kiekvieną beskaitant, rodos, kad jis vienas teisingai mano. Kitą autorių perskaitęs pasakai, kad jis greičiausiai teisingai galvoja: Kristus bus gimęs prieš 1960 metų. Bet trečias visai kitur nusuka, — sumala kitų nuomones ir įkalba savąją. Žodžiu, kiek galvų, tiek nuomonių. Kuriom tikėti? Galbūt reikia numoti ranka ir pasakyti: man vistiek pat, ar vienais ar kitais metais gimė Kristus.

Kaip ten bebūtų, mums vistiek verta susipažinti su tais klausimais, kurie pinasi apie mūsų Išganytojo kūdikystę. Reikia pastebėti, kad ir lietuvių spaudoje pasirodė įvairia forma patiektų klaidingų žinių. Tad mūsų susipažinimas su Kristaus gimimu padės tas klaidingas nuomones atremti.

Ką atsakytumėm tiems, kurie įtikinančiai kalba, kad Kristaus kūdikystės istorija yra vien legenda, pasakos? Tiesa, evangelistai aprašė Kristaus gimimą, kad įrodytų pranašysčių išsipildymą. Bet ir tai ne visi, tik Matas ir Lukas, bet ir jie viens kitam priešingi. Kodėl kiti evangelistai nutyli? Kodėl nemini šv. Petras savo kalbose?

Šie užmetimai yra gana rimti tiems, kurie negali patikrinti tiesos ir negali pastebėti žodžių žaidimo. Iš tiesų, apie Kristaus kūdikystę terašė tik du evangelistai, o kiti nutylėjo. Kodėl? Nieko ypatingo. Vienas dalykas yra nutylėti, o kitas nežinoti. Ir kiti žinojo, gal būt mažiau kaip šv. Lukas, bet jie nerašė, nes nebuvo reikalo rašyti: buvo svarbesnių dalykų, atsižvelgiant, kam jie savo evangelijas skyrė ir kam kalbėjo. Tiesa, Lukas aprašo daug plačiau, negu Matas, bet gerai įsiskaičius abiejų evangelistų pirmuosius du skyrius, niekur negalima rasti priešingumų. Kritikai su tuo nesutiks ir jie tęs savo giesmę: giminių sąrašai nevienodai paduoti. Tas buvo galima tvirtinti prieš šimtą metų, kai dar nebuvo gerai atpažintas anų laikų rašymo būdas. Šiandien jau aišku, kad tokie giminių aprašymai daug kuo skiriasi nuo nūdieninių. Dabarties istorikas, jei jis nori duoti kokio nors žmogaus giminių sąrašą, jis nepraleis nė vienos kartos; jei jis rašo, kad Petrui gimė Jonas, reikia suprasti tėvo ir sūnaus sąvokas. Gi anais laikais žodis "gimė" turėjo daug platesnę reikšmę. Todėl ir evangelistų sąrašuose reikia taip suprasti, kad Jonas gali būti ir ne sūnus, bet sūnaitis ar prosūnaitis. Viena svarbu, kad būtų tikras kraujo ryšys. Tokiu būdu Matas, aprašydamas Kristaus giminės sąrašą, sumini nuo Abraomo iki Išganytojo 42 gimimus, o Lukas eina priešingu keliu: pradeda nuo Kristaus ir prieina prie pirmojo tėvo — Adomo. Čia randame net 78 kartas. Tiek vienas tiek kitas aiškiai neduoda pilno chronologinio sąrašo, bet abu pamini Abraomą, Dovydą. To mums užtenka: Kristus yra Abraomo giminės, jis yra Dovydo palikuonis, kaip buvo išpranašauta 2000 ar 1000 metų prieš Jo gimimą.

Nekatalikai kritikai, norėdami ieškoti kiaušinyje plauko, atranda ir kitą evangelijos netikslumą. Kaip galėjo, jie svaičioja, Lukas rašyti apie kokį Romos imperatoriaus Augusto surašinėjimą, jei to visai nebuvo. Na, jei ir būtų įvykęs, pagal romėnų papročius surašinėjimas vykdavo tose vietovėse, kur žmonės gyveno. Todėl Juozapas su Marija būtų užsirašę Nazarete, o ne Betliejuje. Reiškia, kad Lukas, norėdamas privesti pranašystės išsipildymą Betliejuje, išgalvojo romaną, jog Kristaus motina tuo metu turėjo nuvykti iš Nazareto į Betliejų. Puikiai pasakyta! Šiam užmetimui atsakymas irgi puikus. Iš kasinėjimuose nūdien atrastų dokumentų matome kaip ant delno: imperatorius Augustas tris kartus (ne vieną!) yra įsakęs padaryti visuotiną Romos imperijos žmonių surašymą, būtent 28 ir 8 m. prieš Kristaus gimimą, 14 metais po Jo gimimo. Be to yra dokumentų, kad buvo daromi panašūs atskirų provincijų surašinėjimai kas 14 metų. Dokumentai kalba apie įvykusius 48, 34, 20 ir 6 metais prieš Kr. g. Todėl šv. Lukas neišlaužė iš piršto kaž kokio surašinėjimo, kad Mariją pasiųstų į Betliejų ir kad ten gimtų Kristus. Romėnai, surašinė-

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

ŠVENTOJI NAKTIS

ADA KARVELYTĖ

Ar atmeni, gimtinio kaimo bažnytėlėj
Prie Prakartėlės kūdikiu klaupeis...
Ir tas Mažytis Kristus Varguolėlis,
Tau rodės tuokart įstabiai...

Visuos altoriuos degė baltos žvakės,
Varpeliai skambino ir draikės smilkalai...
O lengvos snaigės, lyg tos mirštančios plaštakės,
Languose Jėzui meldėsi tyliai...

Ar atmeni, kai po mišių motulė
Namo už rankos vedėsi baltais takais...
Tu vis mąstei, kaip gaila to Dievulio,
Kur po žaliom eglelėm palikai...

Žinau, šiąnakt regi tą kaimą, bažnytėlę,
Vėl, rodos, kūdikiu gimtais laukais skubi...
Pasveikint Mažo Jėzaus Prakartėlėj,
Vėl tais pačiais takeliais sugrįžti...

V. K. JONYNAS — ŠVENTOJI NAKTIS

dami vietos gyventojus, Palestinoje pilnai galėjo toleruoti vietinius papročius ir įsakyti kiekvienam užsirašyti ten, kur jų proseneliai gyveno. Lukas buvo tikras istorikas, anų laikų istorikas. Kodėl jam negalima tikėti, ypatingai, kad visą kūdikystės istoriją parašė daugiausiai iš Marijos pasakojimų.

Kritikai dar nepasitenkina. Jei Lukas pilnai parašė kūdikystės istoriją, kodėl nemini išminčių atvykimo, kūdikių iššudymo, Kristaus bėgimo į Egiptą ir jo grįžimo Nazaretan. Jis turėjo tą žinoti. Jei nerašė, reiškia, kad Matas tai išgalvojo savo vaizduotėje. Dar daugiau, neprotingai išgalvojo, nes tokio fakto, kaip kūdikių iššudymas, negalėjo visai būti. Argi Erodas galėjo padaryti tokį žiaurų gestą. Netikėtina! Šis užmetimas irgi yra išlaužtas iš piršto.

Užtenka paskaityti abi evangelijas. Lukas pirmiausiai aprašo pirmųjų 40 dienų įvykius: gimimą, vardo davimą, paaukojimą Jeruzalėje ir grįžimą į Nazaretą, kai Matas šio grįžimo nemini. Pagal Luką (2, 16) piemenys atėję rado ką tik gimusį kūdikį prakartėje, o pagal Matą išminčiai "įėję į namus rado vaikelį su jo motina Marija" (pal. 2, 11). Reiškia, kad išminčiai rado šv. Šeimą jau namuose. Kristus jau nebebuvo prakartėlėje, ir evangelistas jį vadina vaikeliu, o ne kūdikiu. Taigi, sugretinę abu aprašymus ir įvykius, matome, kad Matas nepažymi **pirmojo** sugrįžimo į Nazaretą, kurį mini Lukas. Atrodo, kad šv. Šeima, po paaukojimo Jeruzalėje, sugrįžo į Nazaretą, pasiėmė savo daiktus ir persikėlė gyventi į Betliejų, į Dovydo miestą, kur buvo gimęs Kristus. Praėjus metams ar daugiau laiko, aplankius išminčiams, privalo bėgti į Egiptą, nes Erodas troško nužudyti gimusį. Tik Erodui mirus, vėl grįžta atgal, tačiau jau nebesustoja Betliejuje, nes Judėją valdė Erodo mirties įpėdinis Archelajus, kuris galėjo persekioti Jėzų. Jie sugrįžta į Nazaretą, kur nebuvo jokio pavojaus, nes Galilėjos tetrarku tuo metu buvo Erodas Antipas. Tokiu būdu, ką vienas evangelistas rašo, kitas apleidžia. Matas kalba apie sugrįžimą į Nazaretą po Egipto bėgimo, gi Lukas tuojaus po gimimo ir paaukojimo. Tikrai prieštarautų vienas kitam, jei turėtų minty tą patį grįžimą.

Bet kodėl Lukas praleidžia išminčių aplankymą, kūdikių iššudymą? Greičiausia to nebuvo. Taip nori dar užsikabinti tie patys kritikai. Visai paprastas dalykas. Jis rašė iš pagonybės atsivertusiems, pas kuriuos išminčių vardas buvo pažemintas ir negarbingas. Lukas tyčia tai praleidžia, o šį praleidęs, savaime nutylėjo ir kūdikių iššudymo sceną, Kristaus bėgimą Egiptan. Gi Matas, rašydamas žydams, kaip tik norėjo pabrėžti, kad naująjį Karalių atėjo pagarbinti iš kitų kraštų, kad Erodui nepasisekė nusikratyti šio Karaliaus, nors ir iššudė visus apylinkės kūdikius iki dviejų metų amžiaus. Neigti šį iššudymą, kaip per daug žiaurų įvykį, nėra prasmės. Erodas nebuvo jau tokios švelnios sąžinės, kaip mano kritikai. Jei Erodui nesudrebėjo sąžinė, kai jis nužudė savo motiną Aleksandrą, brolį Aristobulą, žmoną Mariamnę, 4 savo sūnus, dėdę Juozapą, sesers vyrą ir 80 metų vyriausį kunigą Hirkaną II, nemanytume, kad būtų jaudinęsis, duodamas įsakymą nužudyti Betliejaus apylinkėje vaikus iki dviejų metų, kad tik žūtų gimęs žydų karalius. Nereikia manyti, kad Betliejuje ir jo apylinkėse buvo tūkstančiai tokių berniukų, kai iš viso tuo metu ten buvo apie 3000 gyventojų. Matematiškai galima apskaičiuoti, kad Erodas yra nužudęs 30-40 vaikų, nedaugiau.

Taigi, nė vienoje vietoje evangelistai neprieštarauja vienas kitam, o jei nutyli kokį nors įvykį, tai dar nereiškia, kad jį neigia ar jo visai nebuvo. Evangelistai yra ne tik istorikai, kaip ir visi pasaulinių įvykių rašytojai, bet ir šv. Dvasios įkvėpti vyrai, todėl rašė tik tą, ką norėjo Dievas, nors jie patys ir būtų galėję parašyti daugiau. Jie yra vienintėliai istorikai, kurie kalba apie Kristų, apie Jo kūdikystę. Jei tikime kitiems istorikams, kodėl neturime tikėti Lukui ar Matui.

Gi norint nustatyti tikrą Kristaus gimimo datą, be tiesioginių šaltinių, galima naudotis ir tų laikų istori-

A. GALDIKAS

Į BERNELIŲ MIŠIAS

"Aidų" klišė

kais, kurie netiesioginiai gali mums padėti, tai Tacitas, Svetonius, Plutarkas, Appianas ir Juozapas Flavijus.

Matas (2, 1) mini, kad Kristui gimus, karaliui Erodui valdant, atėjo išminčiai iš rytų šalies. Reiškia, Kristus gimė dar esant gyvam Erodui. Nūdien jau nustatyta, kad šis mirė 4 metais prieš mūsų erą, arba 750 m. nuo Romos įkūrimo. Žinome taip pat, kad prieš jo mirtį buvo mėnulio užtemimas. Tarp 748—743 m. nuo R. įk. yra buvę 11 tokių užtemimų, iš kurių tegalima kalbėti tik apie du: rugsėjo 15 d. — 5 m. pr. Kr. ir kovo 12 — 4 m. pr. Kr. Taigi Erodas mirė apie Velykas, kurios tais metais buvo balandžio 11 d.

Žinant tą, reikėtų nustatyti, kiek laiko praslinko nuo Kristaus gimimo iki Erodo mirties. Matas rašo, kad išminčiai pirmiau užsuko pas Erodą paklausti, kur yra gimęs žydų karalius. Tuo metu Erodas gyveno dar Jeruzalėje ir buvo visai sveikas, nes neva tai ketino ir jis pats aplankyti tą karalių. Gi Fl. Juozapas savo istorijoje rašo, kad Erodas sirgdamas jau gyveno Jerike, kai buvo mėnulio užtemimas. Čia eina kalba apie rugsėjo 15 d. užtemimą. Taigi išminčiai aplankė Erodą bent prieš rugsėjo mėnesį, jei ne anksčiau. Tai buvo 5 metai prieš mūsų erą, arba 749 m. nuo Romos įkūrimo.

Antras klausimas: kiek laiko praslinko nuo Jėzaus gimimo iki išminčių aplankymo. Niekas iš šv. Rašto žinovų jau nebepriima tos nuomonės, kad išminčiai aplankę kūdikėlį dar prieš paaukojimą šventykloje. Sugretinus su Luko pasakojimu, atrodo, kad šv. Šeima, kaip jau minėjome aukščiau, po paaukojimo grįžo į Nazaretą pasiimti savo daiktų, kad pastoviai apsigyventų Betliejuje. Galima sakyti tam persikraustymui reikėjo keletos mėnesių. Todėl išminčiai rado Jėzų maždaug vienerių metų vaikutį. Gi Erodo noras nužudyti kūdikius iki dviejų metų, mums nieko nesako apie Kristaus amžių, nes nežinome, kada išminčiams pasirodė žvaigždė, kokį laiką jie papasakojo Erodui ir kiek pats Erodas pridėjo, kad tikrai žūtų jam nepageidautinas žydų karalius: Kristus.

Šiam neaiškumui išaiškinti ateina į pagalbą Lukas, kuris rašė, kad Kristus gimė tuo metu, kai buvo duotas įsakymas surašyti visą pasaulį, o Palestinoje įsakymas buvo įvykdytas Kvirinui valdant Siriją. Iš dokumentų žinome, kad Augustas liepė tris kartus surašinėti visus žmones. Evangelistas kalba apie įvykusį 746 nuo Romos įk. m. surašinėjimą. Kvirinas valdė Siriją tarp 10 ir 8 metų. Jo laiku kaip tik buvo pradėtas surašinėjimas, kurį greičiausiai užbaigė Saturninas, Kvirino įpėdinis, kaip mini Tertulijonas. Nors Lukas nieko nesako, bet atrodo, kad šie abu buvo imperatoriaus pasiuntiniai, kad surašytų žmones. Jei iš Mato evangelijos negalime sužinoti, kokio amžiaus buvo Kristus, aplankant rytų išminčiams, tai iš Luko galime spręsti, kad jis gimė surašinėjimo metu, tai yra 747 ar 746 metais nuo Romos įkūrimo, arba 8 ar 7 metais prieš mūsų erą, kitais žodžiais kalbant prieš 1958 ar 1959 metus. Taigi, jei teisingai skaičiuosime mūsų metus, šios Kalėdos turėtų būti 1958 metais, o ne 1951. Tiksliau yra sakyti, kad Kristus gimė 7 metais prieš mūsų erą negu aštuntais, nes tas pats Lukas (3, 1 ir 23) mini, kad Jis priėmė krikštą turėdamas maždaug 30 metų, būtent 15-tais ciesoriaus Tiberijaus metais.

Iš viso kas pasakyta, atrodo, kad Kristus gimė septintais metais prieš mūsų erą. Sunkiau pasakyti apie mėnesį ir dieną, nes evangelistai nieko nepasako. Kalėdas švęsti gruodžio 25 dieną krikščioniškasis pasaulis pradėjo III amžiuje ar IV pradžioje. Pirmiau šventė sausio 6 dieną. Istorikai nieko irgi nekalba. Šventieji Tėvai nesutinka savo nuomonėse: vieni laiko kovo 28, kiti balandžio 19 ar 20, treti — gegužės 20. Nė viena data nėra tikėtina. Jei gerai įsiskaitome Luko evangeliją, atrodo, kad Kristus gimė žiemos metu, nes paprastai surašinėjimai vykdavo, kai žmonės mažiausiai turėdavo darbų, t. y. užbaigus piūties metą ir vynuogių nurinkimą. Šis laikas yra kaip tik spalio ir lapkričio mėnesiais. Todėl Kristaus gimimas turėjo būti ar spalio pabaigoje ar lapkričio pradžioje. Apie dieną neturime jokių dokumentų, iš kurių galėtume ką nors tikslesnio pasakyti.

BĖGIMAS Į EGIPTA

SELMA LAGERLOEF

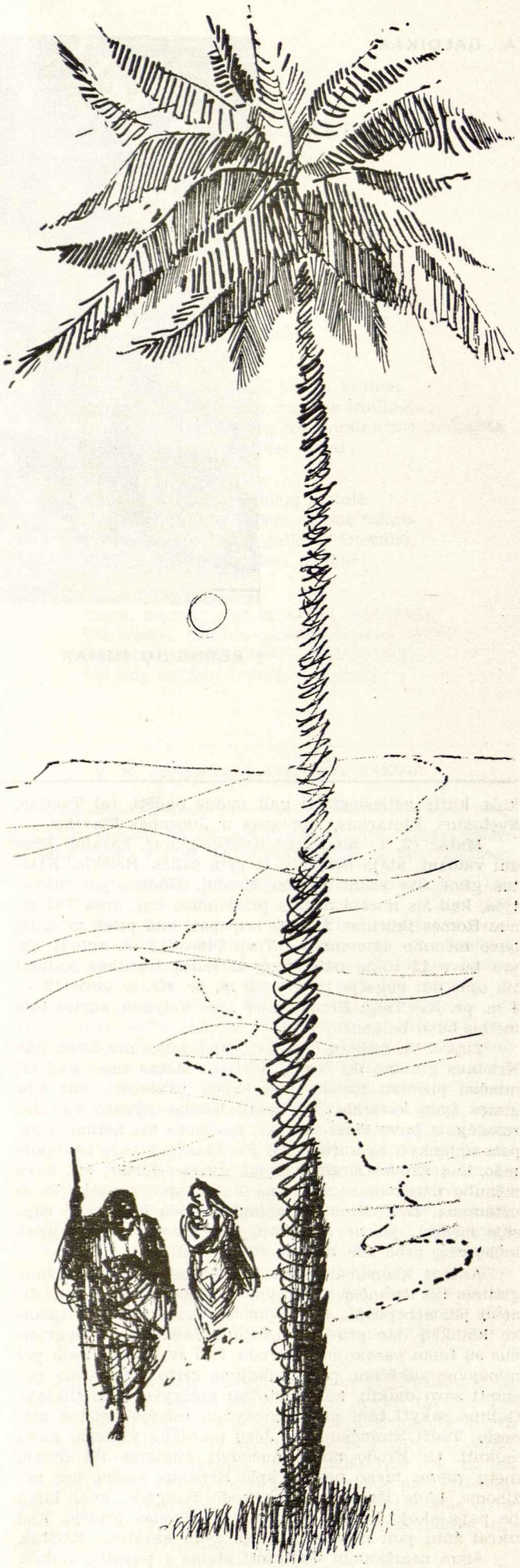

Prieš daugelį daugelį metų, toli toli rytų žemės dykumose, augo neišpasakytai didelė ir aukšta palmė. Visi, kurie tik per dykumą keliaudavo, sustodavo ir žiūrėdavo į ją, nes ji buvo didesnė už visas kitas palmes. Apie ją sakydavo, kad ji išaugs aukštesnė už obeliskus ir piramides.

Ir štai vieną dieną toji didžiulė palmė, beaugdama vieniša ir besižvalgydama aplink, kažką pamatė, ir jos didžiulė lapų viršūnė ant liekno liemens pradėjo iš nustebimo siūbuoti. Toli toli dykumos pakraščiu ėjo du vieniši žmonės. Jie buvo dar tokiame atstume, kai didžiuliai kupranugariai lyg skruzdelės atrodo, bet ten tikrai buvo du žmonės. Du visai svetimi dykumoje, nes palmė pažino visus dykumos žmones, du, vyras ir moteris. Jie neturėjo nei vadovo, nei gyvulio, kurs jų daiktus neštų, nei palapinės, nei, pagaliau, odinio maišo su vandeniu.

— Iš tikrųjų, — tarė pati sau palmė, — abu jie čia numirti ateina.

Palmė greitu žvilgsniu apsidairė aplink.

— Mane tik stebina, — tarė ji, — kad dar nesimato žvėrių tokiam grobiui. Aš nematau jų nė vieno judant. Nesimato nė vieno ir dykumos plėšiko. Bet jie atsiras.

— Jų laukia septyneriopa mirtis, — galvojo palmė. — Liūtai juos prarys, gyvatės sugels juos, troškulys išdžiovins juos, plėšikai užpuls juos, saulės kaitra suspirgins juos, smėlio pūgos palaidos juos.

Ji mėgino nuvyti tas mintis ir galvoti apie ką kita, nes tų žmonių likimas liūdino ją.

Visuose tuose dykumos toliuose, kurie klojasi po palmės kojomis, nebuvo nieko, ko ji per tūkstantį metų nebūtų žinojusi ar mačiusi, bet ligi šiol niekas nebuvo taip jos dėmėsio pagavęs. Ji vėl pradėjo galvoti apie tuos du žmones.

— Kad tave sausra ir audros paimtų! — tarė palmė, šaukdamosi gyvenimo didžiųjų priešų, — ką toji moteriškė ant rankų nešasi? Atrodo, kad tie apdujėliai kartu pasiėmė ir mažą kūdikį.

Palmė, būdama toliaregė, kaip paprastai seni būna, tikrai teisingai matė: moteriškė ant rankų nešėsi kūdikį, kurs miegojo padėjęs galvutę ant jos peties.

— O kūdikis dar ir pusnuogis! — tarė palmė. — Aš matau, kad motina ant jo užmetus tik savo sulenktą prijuostę. Beskubėdama, matyt, bus jį tiesiai iš lovutės ištraukus ir skubiai išbėgus. Dabar aš suprantu: tie žmonės yra **pabėgėliai.**

— Bet jie vistiek pakvaišėliai, — tęsė palmė. — Jeigu angelas jų nesaugo, būtų geriau buvę, kad jie būtų leidę priešui pasielgti taip, kaip jis norėjo, negu kad leistis į šią dykumą.

Aš įsivaizduoju, kaip visa tai vyko. Vyras dirbo savo darbą, kūdikis miegojo lopšyje, moteriškė gi buvo beeinanti vandens parsinešti. Vos tik peržengus slenkstį, ji pamatė priešus atplūstant. Ji tuoj šoko atgal, pagriebė kūdikį, pašaukė vyrą bėgti paskui, ir abu išskubėjo. Po to jie bėgo kelias dienas, tikriausia nė valandėlės nepailsėdami. Taip viskas vyko, bet aš vis dėlto tebesakau, jeigu angelas jų nesaugo, tai...

Jie taip išsigandę, jog nejaučia nei nuovargio, nei

kitų kančių. Aš matau, kaip troškulys atsispindi jų akyse — aš juk pažįstu ištroškusio žmogaus veidą.

Ir taip palmei begalvojant apie troškulį, baisus šiurpas perėjo per jos ilgą liemenį, ir jos lapų vainiko milijonai mažų lapelių susisuko, lyg jucs būtų kas ant ugnies palaikęs.

— Jeigu aš būčiau žmogus, — tarė ji, — aš niekada nedrįsčiau leistis į dykumą. Narsus yra tas, kurs, neturėdamas į neišsekančias vandens gyslas suleistų šaknų, čia atvyksta. Jeigu aš galėčiau jiems patarti, aš paprašyčiau juos grįžti atgal. Priešai niekada nebus jiems tokie žiaurūs, kaip ši dykuma. Gal būt, jie mano, kad dykumoje lengva gyventi. Bet aš žinau, net ir man kartais būdavo sunku gyvai išlikti. Aš atsimenu, kaip kartą, man dar visai jaunai bebūnant, baisus sukūrys užvertė ant manęs smėlio kalną, ko neuždusino. Jeigu aš būčiau spėjus numirti, tai būtų buvusi paskutinioji mano valanda.

Palmė ir toliau tebegalvojo balsu, kaip daro seni ir vieniši.

— Aš girdžiu kažkokį melodišką šlamėsį savo viršūnėje. Visi mano lapeliai, tur būt, pradėjo virpėti. Nežinau, kas su manimi darosi, į tuos vargšus pabėgėlius bežiūrint. O toji sopulingoji moteriškė yra tokia graži. Ji primena man vieną mano gyvenimo nuostabiausių pergyvenimų.

Ir taip lapams bešlamant, palmė prisiminė, kaip vieną kartą, prieš daug daug metų, du džiaugsmo kupini žmonės lankėsi oazėje. Tai buvo Sabos karalienė, atvykusi čia išmintingojo karaliaus Saliamono lydima. Gražioji karalienė turėjo grįžti atgal į savo kraštą, karalius palydėjo ją, ir čia jie turėjo skirtis.

— Šiai valandai atminti, — tarė karalienė, — aš pasodinu šią datulių sėklą ir trokštu, kad iš jos išdygtų palmė, augtų ir gyventų tol, kol į Judo žemę ateis karalius, didesnis už Saliamoną.

Tai pasakius, ji pasodino sėklą į žemę ir savo ašaromis ją palaistė.

— Bet kas čia galėtų būti, kad aš kaip tik šiandien apie tai galvoju? — tarė palmė. — Ar toji moteriškė galėtų būti tokia graži, kad ji primintų man aną puikiausią iš visų karalienių, kurios žemėje aš išaugau ir dabar tebegyvenu?

— Aš girdžiu, kaip mano lapai ima vis smarkiau ir smarkiau šlamėti, — tarė palmė, — ir taip graudulingai, lyg mirties giesmę jie giedotų. Atrodo, lyg jie pranašautų, kad kas nors iš šio pasaulio turi atsiskirti. Kaip malonu žinoti, kad tai ne aš, nes aš juk nemirtinga.

Palmė nusprendė, kad tas mirties šlamesys skirtas tiem dviem vienišiem keleiviams. Žinoma, ir jie patys galvojo, kad paskutinioji jų valanda jau arti. Tas matėsi iš jų veidų, jiems pro kelių dykumą nuklojusių kupranugarių griaučius praėjus, tas matėsi ir iš jų žvilgsnių, mestų į pro šalį praskrendančių peslių porą. Kitaip ir būti negali, jie turės žūti.

Pamatę palmę ir oazę, jie dar labiau paskubino, manydami ten rasti vandens. Bet atvykę jie susmuko iš nusivylimo — šaltinis buvo išdžiūvęs. Išvarginta moteriškė paguldė kūdikį ant žemės ir verkdama atsisėdo ant šaltinio krašto. Vyriškis puolė ant žemės šalia jos ir abiem savo kumštimis pradėjo mušti išdžiūvusią žemę. Palmė girdėjo, kaip jie vienas su antru kalbėjo, kad jie turės mirti.

Iš jų kalbos ji sužinojo, kad karalius Erodas, bijodamas jau užgimusio didžiojo ir taip laukto Judo žemės karaliaus, liepęs išžudyti visus berniukus tarp dvejų ir trejų metų.

— Vis smarkiau ir smarkiau ima ošti mano viršūnė, — tarė palmė. Tie vargšai pabėgėliai greit susilauks savo paskutinės valandos. — Ji suprato, kad taip pat ir jie bijojo dykumos.

Vyriškis sakė, kad geriau būtų buvę pasilikti ir kovoti su kareiviais, negu bėgti čia. Jis sakė, kad jie tada būtų sutikę lengvesnę mirtį.

— Dievas mums padės, — tarė moteriškė.

— Mes esame vienui vieni tarp grobuonių žvėrių ir gyvačių, — tarė vyriškis. — Mes neturime nei duonos, nei vandens. Kuo gi gali Dievas mums padėti?

Iš nusiminimo jis plėšė sau drabužius ir veidu parpuolė ant žemės. Beviltiškumas buvo apėmęs jį, kaip kiekvieną vyrą, kurio širdis mirtinai sužeista.

Moteriškė klūpojo tiesi, rankas virš kelių sunėrus. Iš jos į bekraštę dykumą mestų žvilgsnių tryško didžiulis beviltiškumas.

Palmė girdėjo, kaip tas graudus šlamėjimas jos lapuose darėsi vis smarkesnis ir smarkesnis. Ir moteriškė išgirdo jį, nes ji pakėlė savo akis į viršūnę. Tą pačią akimirką, visai nieko nemanydama, ji ištiesė savo rankas aukštyn.

— O! Datuliai, datuliai! — sušuko ji.

Jos balse girdėjosi tokis didelis ilgesys, jog senoji palmė net ėmė troksti, kad ji nebūtų aukštesnė už krūmą ir kad jos datuliai būtų prieinami, kaip erškėtrožės vaisiai. Ji žinojo, kad jos viršūnė pilna datulių kekių, bet kur žmonėms pasiekti tokią svaiginančią aukštybę!

Vyriškis jau buvo anksčiau tas kabančių datulių kekes pastebėjęs, jis net galvos nepakėlęs prašė moteriškės, kad ji nesiilgėtų negalimo daikto.

Bet kūdikis, pats vienas aplinkui betupinėdamas ir bežaisdamas šakigaliais, girdėjo motinos šauksmą. Mažiuliukui nė į galvą neatėjo, kad jo motina negali gauti to, ko troško. Pradėjus kalbėti apie datulius, jis įsmeigė savo akutes į medį. Ir šiaip ir taip jis galvojo, kaip čia tuos datulius dabar nuraškius. Jo kaktukėje po šviesiomis garbanėlėmis net raukšliukė pradėjo darytis. Staiga jo veidelis nusišypsojo. Jis išgalvojo: jis priejo prie palmės, paglostė ją savo mažute rankute ir maloniu vaikišku balseliu tarė:

— Pasilenk, palme! Pasilenk, palme!

O kas gi dabar čia? Kas? Palmės lapai tik suošė suošė, lyg viesulas būtų per jucs perėjęs, o jos liemenį šiurpulys nukratė. Palmė pajuto, kad mažutėlis buvo stipresnis už ją.

Ir savo ilgu liemeniu ji nusilenkė kūdikiui, kaip kad žmonės nusilenkia kunigaikščiui. Didžiuliu lanku ji prisilenkė prie žemės, josios drebančių lapų viršūnė net šlavė dykumos smėlį.

Vaikutis nei nusigando, nei nustebo, o tik iš džiaugsmo šaukdamas raškė kekę po kekės nuo tos senos palmės viršūnės. Pakankamai prisiraškęs ir matydamas, kad medis dar vis tebėra palinkęs, vaikutis vėl prėjo prie jos, paglostė ją ir švelniu maloniu balseliu tarė:

— Atsitiesk, palme! Atsitiesk, palme!

Didžiulis medis tyliai ir su didžiausia pagarba vėl tiesė aukštyn savo grakštų liemenį, o lapai dar vis tebešlamėjo.

— Dabar jau žinau, kam lapai mirties giesmę gieda, — tarė atsitiesusi palmė sau pačiai. — Tik ne kuriam nors iš tų pabėgėlių.

Vyras ir moteriškė buvo parpuolę ant kelių ir garbino Dievą.

— Tu matei mūsų baimę ir nuvijai ją. Tu toks stiprus, kad net palmės liemenį palenki, kaip nendrę. Prieš ką gi mums drebėti, jei tavo stiprybė saugo mus?

Kai sekantis karavanas ėjo per dykumą, keleiviai pastebėjo, kad didžiosios palmės viršūnė buvo nuvytus.

— Kaip čia galėjo atsitikti? — tarė vienas iš keleivių. Ši palmė juk neturėjo nudžiūti, neišvydusi didesnio karaliaus už Saliamoną.

— Gal būt, ji jau išvydo jį, — tarė kitas iš dykumos keliautojų.

Iš švedų kalbos išvertė **Juozas Lingis**

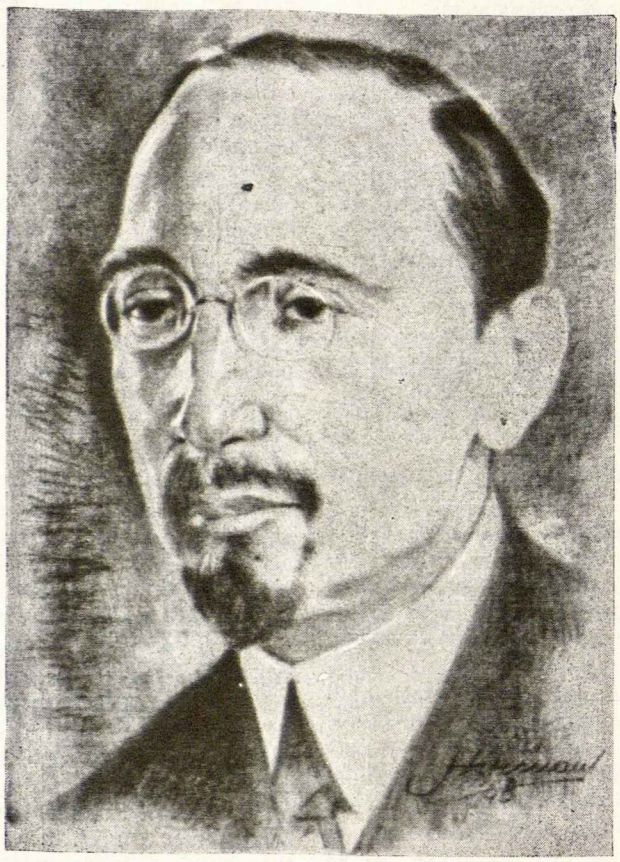

Profesorius Stasys Šalkauskis

V. KLEIZA

Šiemet sukanka 65 metai nuo to didžiojo ateitininkijos tėvo gimimo bei 10 metų nuo jo mirties. S. Šalkauskis buvo stipriausias lietuviškosios minties atstovas, ilgametis filosofijos ir pedagogikos profesorius Vytauto Didžiojo Universitete bei paskutinis jo rektorius Nepriklausomybės metais. Jo vardas yra tampriai susijęs su visomis mūsų gyvenimo sritimis.

Prof. S. Šalkauskis gimė 1886 m. gegužės mėn. 16 d. gydytojo Julijono šeimoje. Pradžios ir vidurinę mokyklą ėjo Šiauliuose. Gimnaziją baigė spaudos atgavimo metais. Po to, išvyko į Maskvos universitetą studijuoti teisės mokslus. Tuo metu Maskva buvo ne tik valstybės centras bei sostinė, bet ir specifiškai rytietiškos dvasios židinys. Mat, Rusijos kultūroje tada vyravo dvi priešingos srovės: vakarietiškoji bei rytietiškoji. Vakarietiškoji (su savo centru Petrapilyje) norėjo rusų tautai atverti vartus į Vakarų pasaulį. Rytietiškoji puoselėjo senas tradicijas ir vengė kultūringojo Vakarų pasaulio, visos kultūros lopšio. Jos židinys buvo Maskva, kurion pateko S. Šalkauskis. Čia jis turėjo progos pajusti tos rusiškosios dvasios gelmes, tą grynąjį rusiškąjį pasaulį su jo mistiniais polėkiais, visu žmogiškumo pergyvenimu ir nuoširdumu.

Tai "Ateitininkų ideologijos" autorius patyrė bei pasisavino iš Vladimiro Solovjovo filosofijos.

Baigęs teisės studijas, S. Šalkauskis 1911 m. išvyko Samarkandan. Ten jis dirbo miesto komercijos banke, kartu eidamas advokato padėjėjo pareigas. Tačiau tai buvo tik pragyvenimo šaltinis. V. Solovjovo mokinys savo viduje niekada nebuvo juristas. Samarkande taip pat gilinosi į filosofines problemas, parašydamas didoką filosofinį darbą, pavadintą "Bažnyčia ir kultūra". Veikalą nusiuntė prel. A. Jakštui, kuris įdėjo į "Draugiją". S. Šalkauskiui "Bažnyčia ir kultūra" turėjo sprendžiamos reikšmės, nes, pasirodžius tam darbui, lietuviams studentams šelpti draugija paskyrė jam stipendiją, ir jis 1914 m. išvyko Šveicarijon, Friburg'o universitetan, studijuoti filosofiją bei pedagogiką.

Šis universitetas buvo priešingybė Maskvos universitetui. Kaip ten vyravo rytietiškas — slaviškasis, taip čia romaniškas ir germaniškas Vakarų mąstymas bei dvasia. Kaip Maskvoje rusiškąją dvasią pažino ir pergyveno per V. Solovjovą, taip Friburg'e vakarietiškąjį pasaulį sutiko per Šv. Tomą Akvinietį.

1915 m. su kitais užsienio lietuviais S. Šalkauskis pradėjo rūpintis Lietuvos atstatymu. Tuo tikslu buvo sudarytas komitetas, kuris turėjo užsienyje skleisti mūsų tautos vardą ir nušviesti vokiečių okupacijos žiaurumus. S. Šalkauskis dirbo to komiteto biure, rašė straipsnius apie Lietuvą ir palaikė tamprius ryšius su Amerikos lietuviais, kartu toliau studijuodamas. 1920 m. jis baigė universiteta filosofijos daktaro laipsniu, parašęs dizertaciją "Pasaulio siela Vladimiro Solovjovo raštuose".

1921 m. S. Šalkauskis grįžta į Lietuvą. Po kurio laiko pradeda dirbti Kaune, Aukštesniuosiuose Kursuose, iš kurių vėliau išaugo Vytauto Didžiojo Universitetas.

1938 m. prof. S. Šalkauskį V. D. Universitetas išsirenka savo rektoriumi. Jisai dėstė filosofiją ir pedagogiką. Bolševizmui įsiveržus į Nemuno šalį, buvo atleistas iš pareigų. Taigi, kaip minėjau, S. Šalkauskis buvo paskutinis V. D. Universiteto rektorius nepriklausomybės metais. Lietuvai numetus raudonųjų okupacijos jungą, profesorius persikelia į Vilnių. Tačiau, būdamas silpnos sveikatos, universitete paskaitų nebegali skaityti. Todėl iš sostinės grįžta į gimtuosius Šiaulius, kur kruopščiai dirba mokslinį darbą. Sutelkęs visas jėgas, kuria naują veikalą apie lietuvių tautą, tačiau bebaigiant šį kūrinį išslysta jo veiklioji plunksna iš pirštų, ir didžiojo Rūpintojėlių žemės sūnaus bei mokytojo gyvybė užgęsta, kaip tylus nakties žiburėlis. Prof. St. Šalkauskis mirė 1941 m. gruodžio 4 d.

Prof. S. Šalkauskis yra parašęs keletą stambių mokslo veikalų ir gana daug straipsnių. Iš veikalų pažymėtini šie: 1) "Pasaulio siela Vladimiro Solovjovo raštuose" (prancūzų kalba); 2) "Ant dviejų pasaulių ribos"; 3) "Kultūros filosofijos metmenys"; 4) Lietuvių tauta ir jos uždaviniai"; 5) "Visuomeninis auklėjimas".

Šalia darbo universitete jis vadovavo Lietuvių Katalikų Akademijai bei Ateitininkų organizacijai, būdamas pirmuoju Ateitininkų Federacijos Vadu.

Prof. S. Šalkauskis ateitininkams paruošė netik ideologinę, bet ir organizacinę struktūrą. Pagal jo projektą ateitininkų organizacija 1927 m. reorganizacinėje konferencijoje buvo padalinta į tris sąjungas: moksleivių, studentų ir sendraugių. Tačiau pagrindinis S. Šalkauskio darbas buvo ideologinis. Nors ateitininkija, kaip katalikiškoji organizacija, savo principus sėmėsi iš krikščioniškos pasaulėžiūros, vis tik reikėjo juos suformuluoti, pritaikyti jaunimui ir sudaryti planą, kaip jie turi reikštis kasdieniniame gyvenime. Visa tai atliko S. Šalkauskis savo veikale "Ateitininkų ideologija". Čia jis davė plačius ir gilius ideologinius pagrindus katalikiškojo sąjūdžio jaunuomenei. Pagrindiniai principai, S. Šalkauskio pažiūra, yra katalikiškumas, tautiškumas, visuomeniškumas ir inteligentiškumas, kuriuos jis pritaikė atskirų sąjungų veikimui.

STASIO ŠALKAUSKIO JAUNYSTĖ

ALGIRDAS ŠALKAUSKIS

Šio straipsnelio autorius yra pats jauniausias ropf. Stasio Šalkauskio brolis, inžinierius, dabar gyvenąs Toronto, Ont., Kanadoje. Šie prisiminimai praskleidžia įdomioje šviesoje profesoriaus jaunystę. Red.

Keliais bruožais, norėčiau pasidalinti su jaunuoju skaitytoju atsiminimais apie Stasio Šalkauskio jaunystę ir jo santykius su jaunimu. Aš tai patyriau pats būdamas jo jaunesniuoju broliu.

Jis buvo bent kelioliką metų už mane vyresnis. Mudu priklausėm gausiai, 11 vaikų šeimai, kaip tai anąsyk dažnai būdavo dievobaimingose ir save gerbiančiose šeimose. Stasys buvo vienas vyresniųjų, o aš buvau jauniausias, tad man, dar būnant vaiku, jis buvo daugiau panašus į dėdę, negu į brolį. Savaime suprantama, kad jo vaikystės dienas ir laikus, kada jis lankė gimnaziją, neprisimenu. Šį tą sužinojau iš mūsų motinos apie šį laikotarpį. Štai tie keli faktai.

Stasys buvo gimęs Ariogaloje, kur mūsų tėvas Julijonas Šalkauskis dirbo kaip gydytojas. Praslinkus kaikuriam laikui, tėvas nutarė keltis į Šiaulius. Buvo žiema. Į plačias roges buvo susodinti vaikai, vėliau ir patys tėvai susėdo ir leidosi į kelionę. Pakeliui tėvai staiga pastebėjo, kad mažo Staselio nėra rogėse. Teko grįžti. Netoliese buvo rastas, kaip visados ramus, iš rogių išslydęs.

Beaugantis Staselis, šalia šviesaus proto, gan anksti rodė susidomėjimą žmogaus dvasinėmis vertybėmis. Apie tai liudija toks nuotykis. Motina, kartą pastebėjusi mažą Staselį stovintį ilgesnį laiką kampe ant vienos kojos, klausia jį: "Ką gi tu ten darai, Staseli?" — "Valią lavinu" — pasigirdo atsakymas iš kampo.

Gimnaziją Stasys lankė Šiauliuose. Visa šeima tada gyveno dideliuose senuose namuose, miesto pakrašty. Koks jis buvo mokinys — patyriau iš užsilikusių sąsiuvinių pastogėje, tarp apdulkėjusių dėžių ir aplūžusių baldų. Kaip vaikas, jų turiniu nebuvau susidomėjęs. Tačiau garžus rankraštis, tvarkingai ir gražiai surašyti puslapiai su nedaugeliu pataisų raudonu rašalu ir geriausiais pažymiais padarė į mane didelio įspūdžio.

Kaip vėliau Stasys pats pasakodavo, mokytis jam neperdaugiausiai reikėdavo. Net literatūros jis neperdaugiausiai skaitęs, tik mėgdavęs sustoti ir vispusiškai apgalvoti, ką buvo paskaitęs. Daug vėliau, sykį buvo užklaustas ką reikia skaityti. Jis ta proga papasakojo, ką buvo pareiškęs vienas žymus mokslininkas savo studentams: "Aš nepatariu jums skaityti gerų knygų" — ir po trumpos pertraukos jis paaiškino nustebusiai auditorijai: "Skaitykite tik geriausias." Iš to seka, kad Stasys be pakankamų gabumų turėjo analitinį protą ir vertino ne tiek darbo kiekį, kiek jo kokybę.

Gimnaziją jis pabaigė labai gerai ir išvyko teisės studijoms Maskvon drauge su dar vyresniu broliu Kaziu Šalkauskiu.

Jų grįžimas namo, atostogų, visiems namiškiams, o ypač mudviem jauniausiems, tai yra mano broliui Julijonui Šalkauskiui ir man, buvo tikra šventė. Tam džiaugsmui buvo rimtų priežasčių. Vyresnieji broliai mus jaunesniuosius mėgdavo ir atostogaudami mums skirdavo nemažai laiko. Jie mėgdavo padaryti ilgesnius pasivaikščiojimus po Šiaulių apylinkę ir mus su savim pasiimdavo. O mums to tik ir reikėjo.

Visus namiškius irgi džiugino kasdienybės pagyvėjimas, bičiulių studentų atsilankymai, pasidalinimas mintimis politinėmis, socialinėmis, kultūrinėmis ir religinėmis temomis, kurios vyravo anų laikų inteligentų tarpe. Tos kalbos nenutrūkdavo nei pietų, nei vakarienės metu, nes vyresnės seserys, o ypač mūsų tėvas Julijonas Šalkauskis gyvai jose dalyvaudavo.

Auklėjimo sumetimais mums jaunesniesiems visados buvo leista pasyviai dalyvauti tame draugijiniame gyvenime, reiškia, buvo leista likti su svečiais ir klausytis, ką vyresnieji kalba, jei mes patys to norėjome. Mes dažniausiai pasinaudodavome ta teise, nors ne visados ir ne viskas mums buvo suprantama, apie ką buvo kalbama. Jaunos smegenys tačiau stengėsi pagauti aptariamų dalykų esmę ir tas neabejotinai turėjo į mus lavinančios įtakos.

Bet jaunimas ir anais laikais ne vien rimtai laiką praleisdavo. Dažnai ir pajuokaudavo, suruošdavo studen-

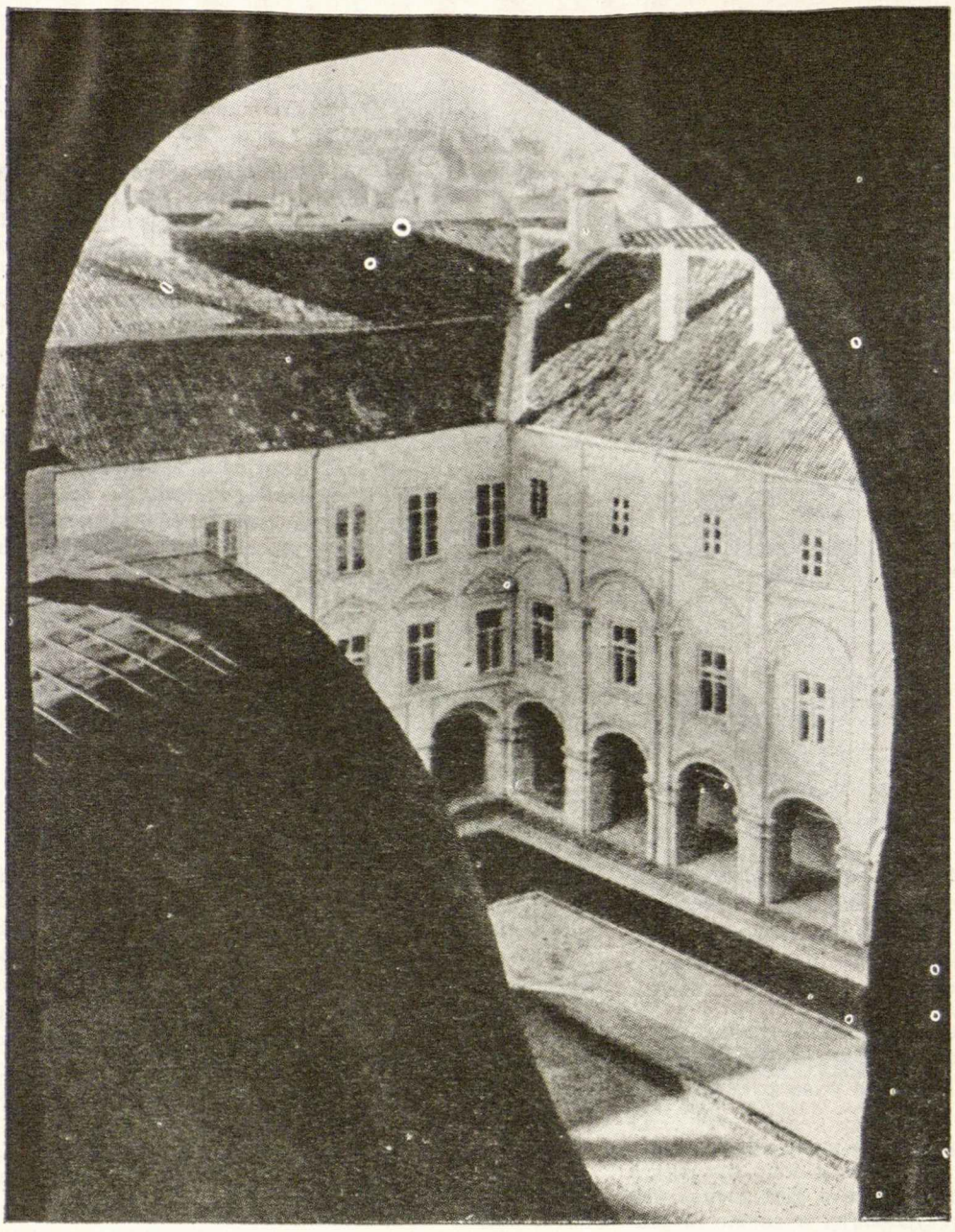

VILNIAUS UNIVERSITETAS. Iš šv. Jono varpinės matosi un-to kiemas ir Humanitarinių Mokslų Fakultetas.

tiškus balius ir kitaip papramogaudavo. Tačiau tenka konstatuoti, kad nedaug buvo skiriama sportui. Nors anais laikais sportas ir buvo žinomas, bet dar nebuvo pažinta jo nauda žmogaus fiziniam ir dvasiniam auklėjimui. Į sportą buvo žiūrima, kaip į gražią pramogą. Iš sporto šakų Lietuvoj jau buvo prigijusios tokios: jodinėjimas, kroketas, tenisas, gimnastika ir dviračio sportas. Pastarasis skaitėsi pavojingas, nes arkliai nebuvo dar pripratę prie tos moderniškos susisiekimo priemonės ir pasibaidę šokdavo ant nelaimingo sportininko.

Užtat miesto studentija organizuodavo iškylas po savo kraštą, kad jį geriau pažintų. Vienų atostogų metu didelę kelionę padarė ir Stasys drauge su nemažu būreliu bičiulių studentų. Jie pėsčiomis apėjo visą Žemaitiją. Daug atsiminimų liko jam iš tos kelionės, ir karts nuo karto jis maloniai juos prisimindavo. Daug sportuot Stasys negalėjo dėl vėliau pašlijusios sveikatos, nors sportą jis tikrai mėgdavo. Laikui bėgant jis pažino ir sporto naudingumą, tik apgailestavo, kad šių laikų sporte vyrauja konkurencijos pradas, kuris kenkia dvasiniam žmogaus tobulėjimui. Jis pripažindavo, kad sporte yra stiprus ir teilgiamas solidarumo pradas, pavyzdžiui: kas iš sportininkų nėra suinteresuotas, kad jo partneris, arba jo komanda būtų gera. Jam atrodė, kad jei sportą būtų galima grįsti vien solidarumu, tai jis tikrai būtų tobula auklėjimo priemonė. Jis visados gėrėdavosi tikro sportininko dvasia, kuriam nerūpi kiekviena kaina siekti rekordų; jam rūpi gražus sportavimas ir mokėjimas net gražiai pralaimėti.

Baigęs studijas Maskvoje, dirbęs Turkestane, kaip advokatas, vėliau baigęs filosofijos studijas Šveicarijoje, Stasys grįžo Lietuvon ir apsigyveno kaikuriam laikui Šiauliuose, kur mudu jaunesnieji broliai dar tebelankėme gimnaziją. Jis ir tada mėgdavo mūsų įprastus pasivaikščiojimus, kurių metu užsimegzdavo įvairiausi pasikalbėjimai. Čia mes jaunesnieji gaudavome atsakymus į įvairius mums rūpimus klausimus — religinio, socialinio, politinio ir estetinio turinio. Ne šių atsiminimų tikslas būtų nupasakoti jo pažiūras. Jo paties raštai tai pakankamai nušviečia.

Verta būtų paminėti, kad jau pats bendravimas su Stasiu Šalkauskiu buvo malonus. Tai parėjo nuo jo asmenybės ir būdo savybių. Jis buvo lygaus, ramaus būdo ir mandagus bei palankus kiekvienam žmogui. Jis visados buvo nusiteikęs kalbėtis su kiekvienu žmogumi šiam artimais ir rūpimais klausimais. Tas jam visados pagelbėdavo susirasti bendrą kalbą — lygiai gerai su vaiku, kaip ir su kunigu, su amatininku ar su savo kolega profesoriumi. Pasikalbėjimo dalyviai rasdavo malonų bendravimą, o Stasys džiaugdavosi sužinojęs iš jų daug naujo iš tų sričių, kuriose jis būdavo mažiau kompetentingas.

Likimas taip lėmė, kad visą savo gyvenimą Stasys Šalkauskis nenustojo kontakto su jaunimu, kurį jis nuoširdžiai mylėjo. Ir profesoriaudamas Vytauto Didžiojo Universitete, ir dirbdamas su ateitininkų organizacija, jis visados turėdavo glaudžius ryšius su jaunimu.

TARP GEDULO VAINIKŲ

LEONARDAS ANDRIEKUS

UŽ KĄ

Nuo amžių čaižomi perkūno ir lietaus,
Kiemelyje, prie diemedžių susėdę, guodėmės,
Už ką mus, Viešpatie, benutarei nubaust,
Sakyk, už ką, už kokias nuodėmes?

Tiek metų atgailojo laukuose pasvirusi pušis,
Tiek nekaltybės buvo baltose lelijose,
Ir niekas niekuomet pasaulyje neaprašys,
Kiek mūsų ašarų po kryžiais liejosi.

Šaltų uolų lindynėse užmiega žmogžudžiai —
Nesigaili jiems savo arijų lakštingala —
Tik mes kur beužmerksime akis saldžiai,
Jei šitoks liūdesys kasdieną širdį užgula.

Sunku, o Viešpatie, svetur klajoti be namų,
Dienas, naktis sutepti didmiesčių aliejumi,
Bet gal už tai mus ir baudei ištrėmimu,
Kad savo gimtą žemę per mažai mylėjome.

SENKAPIAI

Niekaip negaliu suprast, kodėl nemiela
Būdavo pro senkapius praeiti vakare.
Argi ne gražiai rasoj žvilgėjo gėlės
Ir skambėjo ilgesiu giria?

Argi neramiai tiek šimtmečių ilsėjos
Kaulai maro metais kritusių žmonių —
Jų nejaudino gegužis nei rugsėjis,
Nei paparčio žiedas, dingęs pirm šalnų.

Bet aš jaudinaus, kad kelio nepastotų
Pasivijusi kokia nekrikštyta vėlė;
Nežinojau, kad pamilus prietemą rasotą
Dera ir nekrikštytas vėles mylėt.

Juk tai sesės, juk tai amžinos klajūnės,
Tai žvakelės mylimųjų lygumų —
Klaidžioja naktim po sausumas ir liūnus,
Sau nerasdamos tėvynės ir namų.

Jei nubėgčiau dar į girią prie paparčių,
Kai tos vėlės pradeda nerimt,
Jas pakrikštyčiau, malonų žodį tarčiau,
Jas laikyčiau savo seserim.

BERŽELIS

Imkit visa, kas žaliuoja, žydi želia —
Juk negalite gyventi be aukos—
Tik palikite svyruojantį beržėlį
Mano tėviškės lygiuos laukuos.

Kaip atrodytų jie rudenį paniurę,
Kaip liūdni pavasarį be jo,
Ir atūžus viesului piktam nuo jūrų,
Jūs pradėtumėt tų lygumų bijot.

Nenulaužkite beržėlio, tesiūbuoja
Mano tėviškės lygiuos laukuos —
Jo viršūnėj gegužė, sesuo raiboji,
Daug linksmų pavasarių dar iškukuos.

BANGA

Esi per daug pilna puikybės
Ir su nieku nesiskaitai,
Bet laimina tave dangus beribis
Ir žvaigždės, mirgančios aukštai.

Gali nežemiškos būties sonatą
Užbaigti iškilmingu finalu,
Gali kasdien per milijardus metų
Draskyti pakraščius salų.

Tik neblaškyk paklydusių laivelių,
Tik jūrų gelmėse nepaskandink —
Jie išplaukė be inkaro, be kelio
Gimtosios žemės link!

Pabūk rami, kol vėjai neišbudo,
Kol vėliavos iškeltos suplavens,
Nes jei sudušme, beliks iš putų
Tik vardo raidės ant vandens.

JAUNYSTĖ

O kaip būčiau aš laimingas,
Jei sugrįžtum pas mane —
Kiemas, namas, senos knygos
Vėl kvepėtų ramune.

Oštų dainą ramios liepos
Žalio parko vidury,
Kai išvystų, jog paslėpus
Mano pasakas turi.

Ak, žinau, ten jos paliko,
Kur nesibaigia šalna,
Kur tarp gedulo vainikų
Gimsta skausmas ir daina.

SENOSIOS MŪSŲ ŠVENTYKLOS IR AUKOS

A. MAŽIULIS

Trumpai susipažinus, ką seniau lietuviai garbino, t. y. kokius dievus turėjo, iškyla vienas iš pačių svarbiausių ir galbūt įdomiausių mūsų senojo tikėjimo klausimų, būtent, — **kur ir kaip** visas šias dievybes pagerbė. Tačiau ir šiam klausimui aiškiai nušviesti senuose šaltiniuose patikimų žinių taip pat mažai sutinkame ir todėl išvadas tenka padaryti iš visokių smulkių nuotrupų arba kitos, jau netiesioginės medžiagos.

Šventyklos. Turbūt mes visi esame girdėję, o kai kurie ir skaitę, jog buvo pagrindinė senovės lietuvių šventovė, kuri vadinosi **Romuva** arba **Romava.** Ten augęs šventasis ir amžiais žaliuojąs ąžuolas; prie jo liemens buvusios prisiglaudę **Patrimpo, Perkūno** ir **Pikulo** statulos, o prieš jas dieną naktį kūrenosi šventoji ugnis, vaidilučių saugoma. Ten pat gyvenęs ir **Krivių Krivaitis,** kuris turėjęs valdžios ir visos Lietuvos krivėms bei žyniams... Ne vienas iš mūsų gal slapta galvojame, kokia didinga ir graži tuomet anoji šventovė atrodė. Tačiau visas šis gražus pasakojimas yra Simano **Grunau** (XVI a.) prasimanymas, kurį vėliau pakartojo kiti rašiusieji, papildydami ir net paveikslus nupiešdami.

Petras **Dusburgas** (XIV a.), kurio trumpą žinutę S. Grunau savaip perdirbo, rašo, kad "šios sugedusios tautos viduryje, būtent **Nadruvoje,** buvo vieta, **Romuvos** (Romow) vardu vadinama, kuri vardą iš Romos buvo gavusi. Joje gyveno tam tikras **Krivė** (Criwe) vadinamas, kurį lyg popiežių garbino (gerbė)". Toliau autorius mini, kad šio Krivės klausė ne tik prūsai su lietuviais, bet ir šiandieninės Latvijos sritys. Jis kūrenęs **amžinąją** ugnį, skelbęs mirusiųjų likimą ir deginęs laimėto grobio aukas. Kartu mini, kad ir kitose vietose buvo sudeginamos aukos, ypač **arkliai.**

Tačiau šią visą žinią gerai įsiskaičius, nerandame nei amžiais žaliuojančio ąžuolo, nei dievų trejybės; nemini nei vaidilos, nei ugnies sargės-vaidilutės. Pati žinutė labai paprasta, bendra ir jokio aiškaus vaizdo neteikianti, persunkta ir ano meto katalikams būdingu galvojimo būdu: kaip popiežius valdo visą pasaulį iš Romos, taip šios vietos Krivė saviškius iš Romuvos. Ir visi kiti priedai yra laisvas kronisto išsigalvojimas arba perkelti iš Skandinavijos (amžiais žaliuojąs ąžuolas, dievų trejybė...).

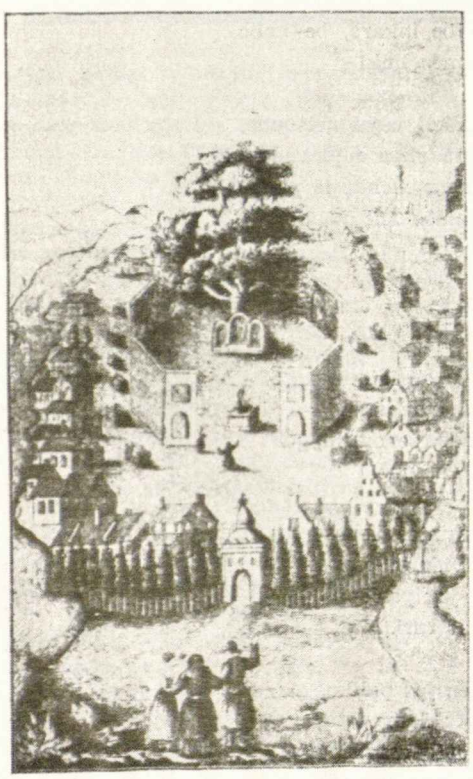

Tariamosios Romuvos paveikslas, pradėtas piešti 16 a. ir su variantais pieštas iki 19 a. vidurio

Bet ši bendra P. Dusburgo užrašyta žinutė mums labai svarbi, jog sumini, kad lietuviai aukas sudegina ne tik Romuvoje, bet ir "kurioje nors **šventoje vietoje", būtent** tokių šventviečių būta ir daugiau. Plačiau nebesustojant ties Romuva, kurios tikslios vietos šiandieną nebegalime atsekti, galima manyti, jog ši aukų vieta galėjo būti viena iš daugelio, tačiau nebūtinai jau tiek garsi, kaip P. Dusburgas aprašė. Ji galėjo būti viena išskirtinė vietos šventvietė, kur buvo koks nors gydomasis šaltinis, išskirtinis medis arba miškas, akmuo ir pan., tačiau **jokia šventykla** su pastatais ir nuolatine aukų vieta.

Po Lietuvos krikšto rašęs **J. Dlugošius** (J. Dlugossii, 1415-1480) sumini **dvi** šventyklas, vieną **Vilniuje** ir kitą — ant **Nevėžio** kranto **aukštame kalne** (anuo meto Žemaitijoje). Tiek vienoje, tiek antroje vietoje buvę amžinos ugnies aukūrai, kurią Vilniuje saugoję ir kurstę atskiri žmonės, vadinami **Znicz** arba **Zincz** (žynys). Patys senojo lietuvių tikėjimo pas J. Dlugošių aprašymai nėra laisvi nuo romėnų tikėjimo įtakų, nes jis vienas iš pirmųjų bando įrodinėti, jog lietuviai kilę **iš romėnų.** Tam įrodyti jis pateikia tam tikrų lyginimų ir etnografinių duomenų, todėl visai suprantama, kad romėniška medžiaga persunktas ir senasis mūsų tikėjimas. Dviejų šventyklų suminėjimas nėra taip pat atsitiktinis, nes tuo metu Žemaičiai ir Aukštaičiai sudarė dvi skirtingas sritis ir ne vienu metu buvo krikštyti. Atskirai per dvi vietas aprašydamas Žemaičių ir Aukštaičių krikštą, J. Dlugošius, buvo priverstas pašymėti ir dvi visai atskiras šventyklas, kaip pagrindines tiems kraštams, tačiau labai abejotina, ar tos šventvietės ir tada buvo pagrindinės (centrinės) senojo lietuvių tikėjimo vietos. Greičiausia jos pateko į šaltinius visai atsitiktinai, kaip ir dviems šimtmečiais anksčiau garsioji **Romuva.** Lygiai taip pat abejotina, ar šios vietos buvo šventyklos su amžinos ugnies židiniais ir nuolatiniais aukurais bei kasdieninėmis aukomis, kas taip pat labai primena romėnus. Greičiausia buvo tik paprastos šventvietės, kur laikas nuo laiko buvo sukuriama ugnis ir sudeginamos aukos. Tačiau Vilniaus šventvietė galėjo būti įgavusi daugiau garso, nes ten aukų metu dalyvaudavo pats Lietuvos valdovas.

Atskirai dar tenka suminėti **Rambynas.** XIX a. įvairiuose aprašymuose jis vadinamas savotiška lietuvių šventykla ir visados aprašomas **aukų** akmuo, kurį vėliau sunaikino. Tačiau ir ši vieta nebuvo jokia šventykla, bet tik vietinės reikšmės **šventvietė.**

Šventvietės. Tiek šaltiniai, tiek tautosaka, taip pat ir visas mūsų senojo tikėjimo pobūdis sutartinai byloja, jog lietuviui atskirų pastatų dievams pagerbti nereikė-

jo, t. y. šventyklos nebuvo statomos, bet aukojama tam reikalui skirtose vietose, atvirame lauke. Ir tas išskirtines arba aukų vietas tenka pavadinti **šventvietėmis.**

Senojo lietuvio šventvietės buvo labai įvairios. Jis turėjo šventąsias **upes** ir **ežerus,** kur nežvejojo ir skyrė tam tikras aukas; jis gerbė atskirus **kalnus** ir net **akmenis,** ką taip pat mini įvairūs šaltiniai, nurodydami ir kur tas buvo; jis nepaprasta pagarba išskyrė ištisus **miškus** arba atskirus **medžius,** ten nemedžiodamas, šakelės nelauždamas ir svetimam, kito krašto žmogui, kojos neleisdamas įkelti. Tokias šventas vietas mini įvairūs seni raštai, o daug kur jos ir dabar sutinkamos, pvz. kartais sudedamos vienur ar kitur aukos prie kokio medžio, akmens*) ar šaltinio. Tų vietų lietuvis negarbino kaip **dievų,** bet tikėjo, jog ten vienu ar kitu metu pati dievybė gyvena, todėl ji buvo pagerbiama vienokia ar kitokia auka, k. a. ką nors įmetant, prikabinant arba sudeginant.

Visai atskirą šventviečių būrį sudaro **alkai.** Tai buvo **šventi miškai,** kuriuose degindavo ir laidodavo savo mirusiuosius. Šiandieną šis žodis pažįstamas daugelyje Lietuvos vietų, nors paprastai tik kaip vietovardis. (Alkos kalnai, ežerai, upės, miškai ir pan.).

Žyniai ir **krivės.** Iš P. Dusburgo žinios matyti buvus kaž **kokį krivę,** kurio klausė visa Prūsija, Lietuva ir net Latvija. Tai atrodė esąs vyriausias šv. ugnies saugotojas ir aukotojas. Ir J. Dlugošius mini kažkokius šv. ugnies prižiūrėtojus, kurių vienas vadinosi **Znicz** arba **Zincz,** atseit **žynys.** Tačiau neturint lietuviams atskirų šventyklų, tokių nuolatinių ugnies saugotojų nereikėjo. Tuo pačiu atpuola ir labai išgarsėjusios **vaidilutės,** kuriose lengvai galime atpažinti senovės Romos **vestales.** Ir šią prielaidą, kad mūsuose nebuvo nuolatinio senojo tikėjimo dvasininkų luomo, itin sustiprina priesaikinė **Kęstučio** auka. Ne koks nors atskiras dvasininkas ją pravedė, bet pats **valdovas,** atstovaudamas savo kraštą ir savo žmones, kaip dar ir šiandien kaimuose — **seniausias** kaimo vyras arba net moteris. Todėl ir P. Dusburgo minimas **krivė,** kuris ten rišamas su jo lazda arba **krivule,** gali būti vietinis vyresnysis, kuriam buvo paklususi tam tikra apylinkė, o gal vietinis **žynys** arba **žiniuonis,** t. y. ateities ir žmogaus likimo spėjėjas, visoks ligų nuvardintojas. Pats **krivė** laikytinas bendriniu vardu, nors gali būti ir **tikrinis** vieno tokio žynio vardas. J. Dlugošiaus minimas **Znicz,** atrodo, neatskiriamas nuo **žynys,** t. y. žavėtojas, nukalbėtojas, veizdėtojas, nuvardintojas. Visoki "Tulisones", "Ligaschones", "Wurschkaytes" ir kita vėlyvesnių vardų gausa pridurimui veda prie tų pačių žavėtojų ir burtininkų.

Aukos ir **maldos.** Įvairūs šaltiniai sumini mūsų senojo tikėjimo aukas. P. Dusburgas, kalbėdamas apie prūsus, rašo, kad buvo aukojama, mūšį laimėjus, **trečia** grobio dalis, o prieš sudeginant arklius, — jie buvo nuilsinami. Čia visur susiduriame su **padėkos auka,** kuri buvo sudeginama. Tokia pat padėkos auka laikytina ir paimtųjų **belaisvių** deginimas. J. Dlugošius mini, jog vėlėms pašerti buvo pilamas midus tiesiog į židinį, o maistas — padedamas ant medžio žievės. Kiti, **vėlesnieji** šaltiniai, žino, jog buvo aukojama **kiaulaitė, ožys, gaidžiai** ir t.t.

Stebėdami mūsų senesniosios kartos papročius, galime pastebėti pakankamai dar tam tikrų aukos liekanų. Pvz. daug kur žvejai **pirmąją** žuvį iš tinklo ar kitaip ją sugavę **paleidžia.** Tai labai sena **pirmuonių** auka, turinti padėkos prasmės. Arba mūsų senukės, nusipraususę akis prie švento šaltinio, paprastai tekančio **saulės** link, meta pinigėlį, o seniau dėdavo **stomenis** arba **parovę žolės pluoštą įmesdavo.** Yra vietų, kur išsigydžius tam tikras ligas, reikia vasaros metu įmesti **žydinčių laukų žolynų.** Vietomis pavasariais į pirmąją vagą užaria **duoną** arba ją užkasa rugių lauke, juos baigę pjauti. Visais tais atsitikimais čia galima įžvelgti **žemei** aukos likučiai. Taip pat ir tam tikromis dienomis nuneštas ir ant kapo paliktas maistas, primena senąsias aukas vėlėms pašerti.

Atrodo, kad kiekvieną lietuvio auką sekė ir tam tikra malda, kuri svetimšalių nebuvo pastebėta arba dėl kitų sumetimų neužrašyta. Seniausios maldos nuotrupos žinomos **Perkūnui,** kur į jį kreipiamasi, pavadinant "dievaičiu" ir žadama mesti "paltis" (lašinių). Tačiau visa ši malda yra dalinė, tik nuotrupos. Ir visos, dar šiandieną tautoje sutinkamos, įvairios maldelės Perkūnui, Saulei, Mėnuliui, Žemei, Gabijai ir kt. greičiau laikytinos senųjų maldų nuotrupomis, bet ne ištisinėmis, nors kartais jos tokios gali būti ir pastoviai išlikusios iš labai gilios senovės, nes **gamtos** žmogus paprastai mėgsta trumpas maldas ir tokias perduoda iš kartos į kartą. Būdingesnės iš tų maldų bus pateiktos drauge su senosiomis lietuvio šventėmis, kartu užbaigiant ir visas šias pastabas mūsų senajam tikėjimui.

(Sekančiu kartu — senosios šventės).

Tariamasis prūsų kunigas, pieštas 18 a.

*) Iš jūsų nevienas gal girdėjote, kad žmonės eidavo net pasimelsti prie **Mokaus šeimos** (akmenų) netoli Veprių miest. arba prie **Didžiojo akmens** Laukogalyje, Žaslių v., Trakų apskr. ir kt. Tik raštuose minimi "kraujui nutekėti grioveliai" yra grynas nesusipratimas, įvairių rašančiųjų išsigalvojimas.

LIETUVOS VYČIAI IR JŲJŲ SIEKIAI

L. VALIUKAS

Beveik vienmečiai su ateitininkais

Lietuvos Vyčių organizacijos gimtinė — Brockton, Mass., lietuvių kolonija. Kaip tik ten 1912 metais įvyko pirmasis organizatorių pasitarimas, ir ten buvo suorganizuota pirmoji vyčių kuopa. Apie 1918—1920 metus vyčiai jau turėjo po kuopą beveik kiekvienoje lietuvių parapijoje. Ekonominė krizė ir antrasis pasaulinis karas gerokai praretino vyčių eiles. Bet šiuo metu vyčiai yra vėl beatgauną senąsias jėgas. Gal nėra taip skaitlingi, kaip kad buvo prieš trisdešimt metų, bet savo veikla ir atliekamais darbais prašoka anuos laikus. Šiuo metu Lietuvos Vyčiai turi virš penkiasdešimt kuopų su maždaug 2500 narių.

Organizacijos tikslai bei siekiai

Lietuvos Vyčiai — tai J. A. V-bių katalikiškojo lietuvių jaunimo organizacija. Amerikos lietuvių jaunimas kokios nors kitos organizacijos neturi. Vyčių eilėse yra išaugę visi žymesnieji J. A. V-bių lietuvių veikėjai. Jei ne vyčiai, tai, esu tikras, lietuviškieji reikalai būtų žymiai kritiškesnėje padėtyje, negu kad dabar yra.

Pokario vyčių veikloje visas dėmesys yra skiriamas lietuviškumo palaikymui ir Lietuvos bylos gynimui. Jau treti metai, kaip yra vykdomos tarpkuopinės varžybos lietuviškumo palaikyme. Lietuviškumo Palaikymo Programoje, kurios autorius yra kun. St. Raila (Philadelphia, Pa.), iš svarbesnių punktų pažymėtini šie: a) lietuvių kalbos kursai; b) lietuviškos spaudos platinimas; c) lietuviški vaidinimai; d) tautinių šokių grupių organizavimas, etc.

Platų barą Lietuvos bylos gynime varo Lietuvos Reikalų Komisija. Praėjusiais veiklos metais Lietuvos reikalu buvo parašyta virš 18,000 laiškų angliškajai spaudai. Taip pat tos pačios komisijos pastangomis buvo pravesta visoje eilėje amerikiečių dienraščių bei žurnalų daug straipsnių apie Lietuvą, jos kančias bolševikinėje vergijoje ir pan. Visa tai atlieka čia gimę lietuviai, o šiam darbui vadovauja nepaprastos energijos ir meilės Lietuvai kun. J. Jutkevičius (Worcester, Mass.), taip pat gimęs ir augęs J. A. V-se.

Savo eilėse turi žymių lietuvių

Vyčiai savo eilėse turi žymių asmenų, iš kurių paminėtini: Dr. P. Daudžvardis (Lietuvos konsulas Chicagoje), Prof. Dr. K. Pakštas, L. Šimutis (ALT-bos pirmininkas ir "Draugo" vyr. redaktorius), Algirdas Brazis (Metropolitan Operos solistas), Prof. Dr. Ad. Damušis, Dr. J. Leimenas ir kit. Be to, vyčiams priklauso beveik visi žymesnieji lietuvių veikėjai iš dvasiškių tarpo.

Vyčių lietuviškumas ir žymesnieji jų veikėjai

Dažnu atveju tiesiog reikia stebėtis vyčių lietuviškumu. Pažįstu visą eilę čia gimusių lietuvių, priklausančių vyčiams, kurie netik puikiai kalba lietuviškai, bet taip pat skaito ir rašo; visomis išgalėmis remia ALT-bos ir BALF-o veiklą; visad stoja už kitus lietuviškuosius reikalus.

New York'o vyčių suvažiavime sutikau vieną vyčių veikėją iš Pittsburgh, Pa., gimusį ir augusį čia. Su juo kartu į suvažiavimą buvo atvykę ir du jo vaikučiai (dukra ir sūnus, turbūt nei vienas nei kitas dar neperžengę dešimties metukų). Kaip tik pasitaikė sėdėti šalia jų šv. Petriko katedroje, minint ten 700 metų Lietuvos karaliaus Mindaugo krikšto sukaktį. Ir ką pasakysi, jie abu kartu su visais kitais giedojo lietuviškas giesmes, skaitė lietuviškas maldas, giedojo Lietuvos Himną. Manau, kad platesnių komentarų čia nereikia.

Iškylant svarbesniems klausimams suvažiavimo metu ar kitomis progomis, visų akys krypsta į organizacijos šulus. Iš jų reiktų pažymėti šiuos: S. Kane, J. Jatis, J. Stoškus (visi trys iš Chicagos), Pr. Gudelis (Dayton, O.), A. Mažeika ir Wm. Kolicius, Jr. (abu iš Pittsburgh, Pa.), J. Boley (New York), kun. J. Jutkevičius (Worcester, Mass.), J. Lola, P. Razvadauskas, kun. A. Kontautas ir Phyllis Grendal (Boston, Mass.), Al. Wesey (Great Neck, N. Y.) ir kit.

Vyčiai laukia pagalbos iš ateitininkų

Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo metais nemažas skaičius ateitininkų priklausė pavasarininkams, o kiti, kuriems sąlygos neleido, jautė pareigą tai šiuo tai tuo pavasarininkams pagelbėti. Vyčiai maždaug ir atitinka Lietuvos pavasarininkams. Mano supratimu, kiekvienas ateitininkas, kuriam tik sąlygos leidžia, turėtų įsijungti į vyčių eiles ar būti glaudžiame ryšyje su jais.

Ne vienas tuoj atsakys, kad vyčiuose esą gan sunkoka ką nors nuveikti, jie esą perdaug konservatyvūs, nepriimą kokio nors patarimo ypač iš naujųjų ateivių tarpo, netgi ir neleidžia naujiesiems ateiviams kuo nors pasireikšti. Daugumoje šitie priekaištai yra visai be pagrindo. Be abejo, nėra viskas, kaip kad mes norėtumėm matyti, tačiau to mes ir neturėtume teisės reikalauti ar tuoj iš pat pirmos dienos pakeisti. Teko dalyvauti jau Chicagos ir New Yorko suvažiavimuose, sueiti į pažintis su žymesniaisiais vyčių veikėjais, išsikalbėti tais klausimais. Jie sveikinte sveikina kiekvieną naują mintį ar patarimą, laukia daugiau pagalbos iš ateitininkų. Dabartinis vyčių Centro Valdybos pirmininkas pripažino, kad tos kuopos parodo daugiau veiklos, kuriose yra bent po keletą ateitininkų.

Tarp visų kitų tremties uždedamų mums pareigų, turėtų būti nė vienam nepamirština surasti Lietuvai kiek galima daugiau draugų bei prietelių ir įžiebti kiek galima didesniame skaičiuje čia gimusių lietuvių meilės liepsnelę, kuri yra jau prigesusi, savo tėvų gimtajam kraštui Lietuvai ir visam tam, kas yra lietuviška. Užsidarę savam kiaute to mes nepadarysime. Turime eiti į jųjų tarpą, kartu su jais dirbti, kaip vienas vytis prasitarė — "pamisijonieriauti" Amerikos lietuvių tarpe. Darbas, be abejo, nebus lengvas, pareikalaujas daug kantrybės ir nervų, bet pasekmės po kelių metų bus gražios. Ir jei kuris tos pareigos vengs, nedovanotinai nusikals Lietuvai, savo tremties misijos nebus atlikęs ir nebus vertas po savo kojomis vėl pajusti Lietuvos žemelę.

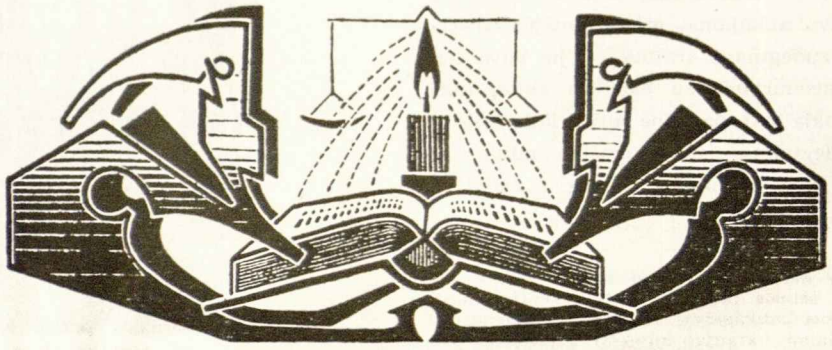

NEPALAUŽIAMAS ATEITININKIJOS ĄŽUOLAS

(Kan. Paulių Dogelį prisiminus)

JUOZAS LEIMONAS

Žymiųjų ateitininkijos vadų tarpe mes turime ir kan. P. Dogelį. Tai Girkalnio parapijos, Raseinių apskrities žemaitis, bet toks judrus ir ekspansyvus, kad pralenkia ir dzūką. Paprastai vis pilnas jumoro, ypač viešuose susirinkimuose ir savo viešose kalbose. O jau dainininkas, kokių reta rasti. Ir balso grožis bei stiprumas išsilaikė per visą jo gyvenimą. Dainų, ypač senoviškų, mokėjo pasakiškai daug, jomis jisai jaunimą didžiai stebindavo. O jaunimo tarpe jisai sukosi nuolatos ir tai aktyviai. Čia ir mudu susitikome.

Mano artimesnė pažintis

Tai buvo 1921 metai. Nepriklausomybės kovos buvo tik ką pasibaigusios. Dalis karių jau buvo paleista namo, o dalis dar palikta kariuomenėj. Aš buvau šių pastarųjų tarpe. Tuo metu dirbau Lietuvos kariuomenės Vyriausiam štabe Kaune ir lankiau Lietuvos Universitetą. Tokiems kareiviams, kad palengvintų studijų darbą, kariuomenės vadovybė leido apsigyventi privačiam bute ir gauti kario davinį sausais produktais. Šitomis sąlygomis ir aš pasinaudojau. Kartu gyvai įsitraukiau ir į lietuvių katalikiškojo jaunimo, ateitininkų bei pavasarininkų, veikimą.

Vieną kartą, kur tai skubėjau, kareiviškais batais kaukšėdamas į Laisvės Alėjos grindinį. Ir staiga susitikau kan. P. Dogelį.

— Kur taip skubi, kad net kibirkštys pilasi iš po batų? Gal vėl grįžti į frontą? Tik su kuo dabar kariausite? — užkalbino juokaudamas mane.

— Taip, vėl grįžtame į frontą! Sumanėm atkurti Vytauto Didžiojo laikų Lietuvą. Taigi, žygis bus didelis. O kariausim su visais, kurie tik bandys šį žygį mums trukdyti, — atsikirtau taip pat juokaudamas.

— Na, kaip ten bus su jūsų šituo žygiu, tai pamatysime, — pradėjo kalbėti jau rimta veido išraiška. — Bet kad tu perdaug blogai atrodai, tą aš jau senokai pastebėjau. Žinai ką, Juozai, ateik pas mane gyventi ir tai nieko nelaukdamas...

Ir kitą dieną jau gyvenau pas kan. P. Dogelį. Jis tuomet dar kanauninku nebuvo, bet tik Kauno Katedros-Bazilikos klebonu. Tai svarbi vieta, gyvai rišanti jį su plačiąja visuomene ir su aukštomis jos sferomis. Jis pavedė man vieną savo kambarėlių. Maniau, kad tuo visa ir baigsis. Bet kur tau! Jis dar dabojo, kad būčiau tinkamai pavalgęs ir pinigo būtiniems reikalams turėčiau. Ir nuo to laiko mudu taip susigyvenome, taip susidraugavome visam gyvenimui, kad nesusilikti bent kartą savaitėj, — buvo mums sunkiai įmanomu dalyku. Tai buvo nepalaužiamos valios, nenuilstamos energijos, šviesaus proto, aukso širdies ir gilios krikščioniškos meilės žmogus. Ir šiandien jis stovi mano akyse toks šviečiantis, toks nepaprastai didingas.

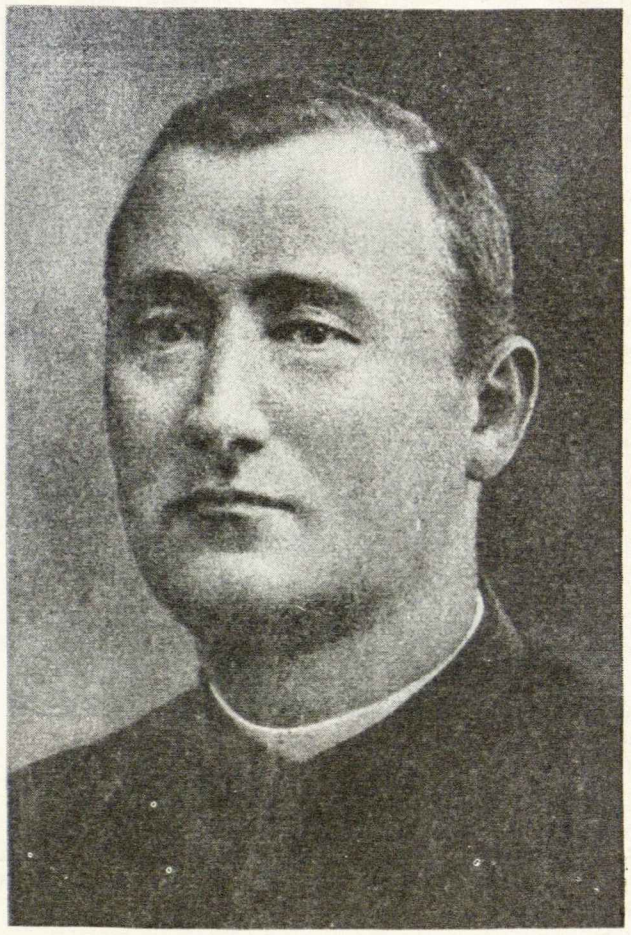

KAN. P. DOGELIS

Ateitininkijos stiprintojas

Kan. P. Dogelis ateitininkijos judėjime dalyvauja nuo pat jo pradžios. Ir pirmieji slapukieji ateitininkų suvažiavimai paprastai pas jį rasdavo prieglobstį. Ateitininkijos judėjimui jis davė labai didelės reikšmės. Ateitininkija jam buvo lietuviškos ir katalikiškos gyvybės bei veiklos šaltinis visose Lietuvos gyvenimo apraiškose. Bet ypatingo dėmesio jis kreipė į ateitininkijos šelpimą, sudarant jai sąlygas studijuoti ir veikti. Kiek prisimenu, suorganizuotam Ateitininkų Susišelpimo Fondui jis pirmininkavo visą savo nepriklausomą Lietuvos gyvavimo laikotarpį. Ir tas fondas taip gražiai buvo išugdytas, kad jis sugebėjo daugeliui besimokančių ir bestudijuojančių ateitininkų teikti materialinės pagalbos, be kurios jie mokslo siekti būtų neįstengę. Kadangi ateitininkija daugiausia kilusi iš kaimo, ir jų tėveliams buvo labai sunku sudaryti savo vaikams lėšų mokslams eiti, tai Ateitininkų Susišelpimo Fondo veikla ateitininkijos, ir visos tautos, gyvenime turi neįkainuojamos vertės. Ir tai vis daugiausiai kan. P. Dogelio nuopelnas. Bet jis tuo nepasitenkino. Jis pamatė gyvą reikalą ateitininkijai turėti savo židinį, kuriame ateitininkai turėtų savo įstaigoms bei leidžiamai spaudai patalpas, kur galėtų rinktis, turėti savo valgyklą, kambarius gyventi ir t.t. Šitai jis sumanė ir įvykdė. Jam vadovaujant, o Amerikos lietuvių katalikų visuomenei ypatingai nuoširdžiai paremiant, Kaune, Laisvės Alėjoje Nr. 3b, taigi pačiame miesto centre, išaugo gražūs, dideli, ateitininkų rūmai. Tai buvo ne tik ateitininkų židinys, bet ir pačio Kauno miesto pucšmena. Jau vien tik šitas dalykas kan. P. Dogelį gražiai įamžino ateitininkijos judėjimo istorijoj. O ką jau bekalbėti apie nesuskaitomą

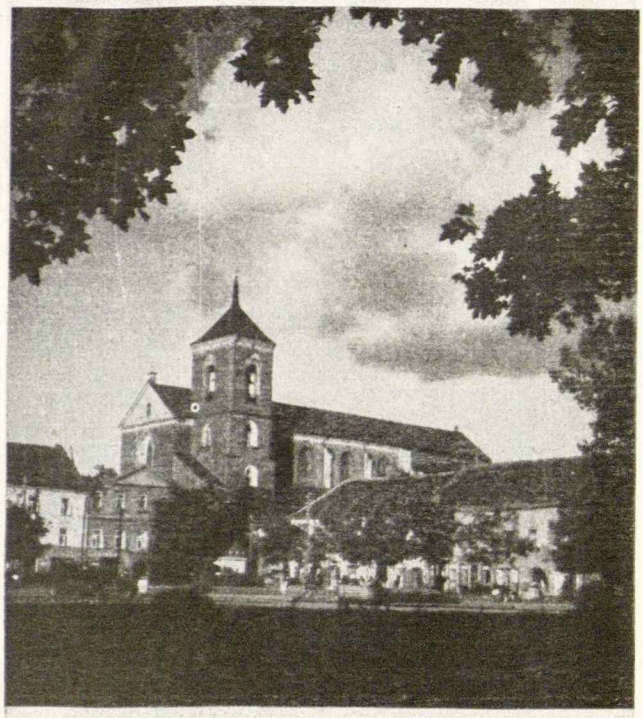

Kauno bazilika

gausybę dar ir kitokių nuopelnų ateitininkijai. Ir visa šita jį iškelia į daugiausiai nusipelniusių ateitininkijos vadų tarpą.

Pavasarininkijos judėjimo įkūrėjas

Kai tik prasidėjo ateitininkijos judėjimas, kan. P. Dogelis tuojau pramatė reikalą įkurti ir panašų kaimo jaunimo judėjimą. Ir tuoj pat jo rūpesčiu gimė lietuvių katalikų kaimo jaunimo organizacija, pradejusi leisti "Pavasario" žurnalą, o vėliau ir šiuo vardu pavadinta tapo.

Ateitininkija, kaip žinome, tai besimokančios lietuvių katalikiškosios jaunuomenės organizacija, išskyrus baigusius mokslus jų narius, ateitininkus sendraugius. Taigi natūraliausia jos veiklos sritis už savo ribų yra kaimo ir miesto jaunimas, būtent pavasarininkai. Ir ateitininkai visu nuoširdumu čia į darbą metasi. Šito gražaus ateitininkų ir pavasarininkų bendro darbo rezultatas buvo tiesiog nuostabus. Organizacija sparčiai augo, šakojosi. Greitu laiku iš vienalyčės "Pavasario" Sąjungos susidarė "Pavasario" Federacija iš trijų atskirų sąjungų, būtent Mergaičių (Pavasarininkių Sąjungos), Vyrų (Pavasarininkų Sąjungos) ir Jaunesniųjų Pavasarininkų Sąjungos. Ir vienas "Pavasario" laikraštis pavasarininkų jau nepatenkino. Tuoj gimė pavasarininkams vadams "Jaunimo Vadas", pavasarininkams vyrams — "Vyrų Žygiai", pavasarininkėms mergaitėms — "Liepsnos".

Kaune, Perkūno Alėjoje, pastatoma pavasarininkijos centrinių įstaigų reikalams namai, o Pavasarininkijos judėjimas savo nariais prašoko 75,000. 1938 m. pavasarininkijos jubiliejiniam Kongrese jau dalyvauja daugiau kaip 45,000 pavasarininkų su gerai paruošta, visus žavėjusia programa.

Kas galėtų nusakyti, kiek į šitą didelį pavasarininkijos judėjimą yra įdėjęs darbo, sielvarto ir viskios paramos šio judėjimo kūrėjas kanauninkas P. Dogelis. Tai gali pasakyti tik vienas Visažinantis Dievas. Viena yra aišku, kad didysis pavasarininkijos judėjimo vadas buvo kan. P. Dogelis.

Nuostabūs darbai tarnaičių tarpe

Daugelis turbūt būtų linkęs pasakyti, kad jau su kuo su kuo, bet jau su toms vargšėmis bemokslėmis tarnaitėmis tai jau daug ko nepadarysi. O pasirodo, kad taip nėra. Ir kan. P. Dogelis tai įrodė, nes jis su tarnaitėmis Kaune nuostabių darbų atliko.

Kaune tarnaitės įsteigė savo organizaciją, kuri vadinosi Šv. Zitos Draugija. Kan. P. Dogelis tai draugijai pirmininkavo. Jis turėjo suorganizavęs joms ligos, senatvės ir nedarbo atvejui susišelpimo kasą. Toliau, stiprindamas jų veiklą, įsteigė mieste keletą jų aptarnaujamų skalbyklų ir perėmė jų vadovavimui keletą viešbučių bei valgyklų. Taip sėkmingai vystydamas darbą, jis, surinkęs lėšų, pastato Kaune zitiečių namus, kuriuose įrengiamas gražus viešbutis, valgykla, puošni salė, o šalia ir skalbykla. Kartu netoli Kauno nuperka žemės sklypą ir įkuria zitietėms ūkį. O ant Nemuno kranto, Kretkampyje, gražiame, sveikame pušyne, išdygsta keletas zitiečių vilų, kuriose jos gali vasaros metu sveikai pavasaroti ir iš viso čia kada nori pasilsėti bei senatvėj prisiglausti.

Ar visa tai mažai sako? Ar tai nėra pavyzdingas, didis apaštalavimas vargšių tarnaičių tarpe, kuriam lygaus nelengva būtų rasti, kad ir gerokai po pasaulį pasižvalgius? Ir ar vien tik šito neužtektų, kad būtų galima kan. P. Dogelį įstatyti į pačių žymiųjų pasaulyje socialinių veikėjų tarpą?

O koks tai sunkus buvo darbas! Visko stokavo, visko trūko, tuo tarpu, kada visoki nemalonumai, rūpesčiai ant jo tiesiog kalnais griuvo. Ir vistik jo tai nesulaikė, nepalaužė. Jis per visas kliūtis prasiveržė ir savo padarė. Tai pavyzdys, kaip reikia dirbti ir laimėti.

Nepalaužiamas ąžuolas

Bet kan. Dogelio veikla toli gražu neapsiribojo tik tuo kas čia apie jį pasakyta. Dar galima būtų apie jį daug kalbėti. Jis daug skaito. Dažnai dienos, o ypač vakaro metu jį matai užgulusį ant knygos. Jis daug rašo. Jis yra parašęs bei iš kitų kalbų išvertęs daug knygų, nors veik visą laiką yra Lietuvos Katalikų Veikimo Centro Vyriausioj Valdyboj Dvasios Vado pareigose. Taigi ant jo pečių yra užgulę ir visos Katalikiškosios Lietuvos bei Ateitininkijos reikalai. Jis turi daug darbo, kaip Kauno Katedros - Bazilikos klebonas, juoba, kad Kauno Katedra - Bazilika buvo ir visos Lietuvos religiniu židiniu. Jis, kaip kanauninkas, daug turi darbo ir Kauno Arkivyskupijos Kapituloj. Galima dar būtų ir daugiau visokių dalykų priskaityti. Bet pakaks jau ir to kas pasakyta. Visa šita mums ryškiai liudija, kad kan. P. Dogelio asmenyje turėjome nepaprastą asmenybę, kuria jaunąjai ateitininkijai tenka pasekti ir daug iš jos pasimokyti.

Šie laikai ateitininkijai, ypač lietuvių tautos ir Lietuvos atžvilgiu, stato daug sunkių uždavinių, daug didžių darbų. Visais laikais ateitininkija savo uždavinį tinkamai atliko. Neabejoju, kad ji tinkamai pasireikš ir šiais laikais, nors šie laikai yra labai sunkūs. O kad tą uždavinį mes galėtume galimai sėkmingiau atlikti, mes būtinai turime žvilgterėti ir į savo didžiuosius vadus, kurie kaip tikri karžygiai pražygiavo per gyvenimą, drąsiai nešdami ateitininkijos idealų žibintą. Su jais savo dvasia susilieję, mes įgausime naują jėgų, nes jie bus kartu su mumis, o mes kartu su jais.

* * *

Paulius Dogelis gimė 1877. II. 3 Knebonių km., Mankūnų vls., Raseinių apskr. Mokėsi Girkalnio par. mokykloje, Raseinių apskr. mokykloje, Kaune privačiai,

GIMTOJI KALBA

BŪDVARDŽIAI SU GALŪNE -US

L. DAMBRIŪNAS

Jie reiškia kurią nors nuolatinę daikto ypatybę (**gražus, aštrus, gudrus, kartus, stambus, stropus, švelnus**) arba tokią, kurią daiktas, dažniausiai gyvis, gauna kuriuo nors veiksmu, pvz. **ėdrus, kantrus, judrus, landus, lankstus, tvankus, trupus** ir kt.

Tokią ypatybę daiktas gali gauti dėl nuolatinio veiksmo, pvz. **atsargus, atsparus, atlaidus, paklusnus, santūrus,** nes **atsargus** yra tas, kuris visada saugojasi, o **paklusnus,** kuris visada klauso.

Toks būdvardis gali reikšti ir polinkį, t. y. ypatybę, gaunamą ką nors dažnai veikiant ar daug veikiant, pvz. **sėslus, judrus, landus, valgus, šnekus,** nes **judrus** yra tas, kuris daug juda, o **landus,** kuris visur įlenda.

Bet tos rūšies būdvardžiai gali reikšti ir tik galimybę, pvz. **tirpus, trupus, marus,** nes **trupus** nereiškia, kad daiktas dažnai ar daug trupa, bet lengvai trupa, gali trupėti.

Trumpai kalbant, šie būdvardžiai rodo, kad daiktas 1) gali veikti, 2) kad jis dažnai ar daug veikia ar 3) kad jis nuolat, visą laiką ką nors veikia; žodžiu, jie reiškia vidaus ypatybę, kylančią iš veiksmo ar galėjimo veikti. Dėl to šie būdvardžiai su atitinkamais veiksmažodžiais turi dažniausiai bendrą šaknį, pvz. **šneka-šnekus, lenda-landus, tyli-tylus** ir kt.

Į šiuos būdvardžius savo reikšme būna kartais panašūs būdvardžiai su priesaga **-ingas,** kurie yra padaryti iš daiktavardžių, pvz. šalia **apgaulus, išmanus, apmaudus, prabangus, ištaigus, garsus** sakome ir **apgaulingas, išmaningas, apmaudingas, prabangingas, ištaigingas, garsingas** ir kt.

O tokie būdvardžiai, kaip **draugus, išganus, įtakus, rašlus, ryžtus, rūpus, derlus** iki šiol bent rašto kalboje retai buvo sutinkami. Jų vietoj paprastai vartojami **draugingas** ar **draugiškas, išganingas, įtakingas, raštingas, derlingas** ir kt.

Pagal šiuos lietuviškus būdvardžius vartojame nemaža ir tarptautinių būdvardžių su galūne **-us,** pvz. **idealus, aktualus** ir kt. Bet apie juos kitą kartą.

Kaip kirčiuoti žodžiai Sveika Marija?

Klausėjas J. S. pastebi, kad šie du žodžiai kirčiuotuose poterių tekstuose kirčiuojami nevienodai.

Atsakymas: visų būdvardžių šauksmininko linksnis turi kirtį toje pat vietoje kaip ir vardininkas. Taigi ir šiuo atveju žodis **sveika** turi būti kirčiuojamas galūnėj (sveika). Kirčiavimas pirmame skiemenyje yra tarminis.

Žodžio **Marija** vardininkas ir šauksmininkas kirčio atžvilgiu skiriasi. Vardininkas turi kirtį galūnėje, o šauksmininkas viduriniame skiemenyje. Kadangi Angelo Pasveikinimas prasideda šauksmininkais, tai reikia kirčiuoti sveika Marija.

Liepojos gimnazijoje ir Kauno dv. kunigų seminarijoje. Kunigu buvo įšventintas 1899. VIII. 7 d. ir vikaravo Kvietkuose, Panemunėlyje, Tirkšliuose, Nemakščiuose, Vendžiogaloje ir prie Žemaičių katedros Kaune, kartu dirbdamas vysk. Paliulionio kanceliarijoje ir dėstydamas 1 metus giedojimą Kauno kun. seminarijoje.

Su rusų valdžia P. Dogelis susikirto 1901 m. Tuo metu jis buvo vikaru Panemunėlyje ir kartu dėstė lietuviškai pradžios mokykloje tikybą. Vietos mokytojas rusas jam uždraudė mokykloje vartoti lietuvių kalbą ir pareikalavo visa aiškinti rusiškai. P. Dogelis šio įsakymo nepaklausė ir pamokas paliko, o netrukus ir visa mokykla ištuštėjo. Valdžia pradėjo tardyti tėvus, o P. Dogelį uždarė į Kretingos vienuolyną, kur išbuvo daugiau kaip dvejus metus. Ten nenurimsta ir suorganizuoja labai platų lietuviškų raštų gabenimą iš Prūsų.

Atlikęs bausmę, vysk. Paliulionio buvo paskirtas prie Žemaičių katedros Kaune. Dabar P. Dogelis rusų žandarų visą laiką buvo sekamas, o prasidėjus D. Karui, jam buvo įsakyta per 24 val. iš Kauno išsikraustyti.

Tada jis apsigyveno Vilniuje ir ten išbuvo iki 1919 m., veikliai dirbdamas Lietuvių Komitete nuo karo nukentėjusiems šelpti. Vokiečiai jį baudė pinigine bauda, o bolševikai buvo uždarę kalėjime. 1919 m. grįžo į Kauną ir buvo paskirtas Žemaičių katedros viceprepozitu. 1920 m. buvo išrinktas į Steigiamąjį Seimą krikščionių demokratų sąraše.

P. Dogelis buvo labai veiklus įvairių organizacijų steigėjas. 1905 m. jis dalyvavo šv. Kazimiero Draugijos steigime ir buvo ilgus metus jos iždininku. (Ši draugija 35 m. leido katalikiškas lietuviškas knygas). Tais pačiais metais jis drauge su kitais steigia Lietuvių Katalikų Blaivybės D-ją, 1907 m. šv. Zitos tarnaičių dr-ją. 1910-11 m. kuriantis ateitininkams, pas P. Dogelį vykdavo susirinkimai ir suvažiavimai, o Pr. Dovydaitis pas jį buvo nuolatinis svečias. 1911 m. jis buvo vienas iš iniciatorių steigiant Liet. katalikų mokytojų sąjungą, o 1912 įkuria kaimo jaunimui slaptą organizaciją, kuri vėliau buvo žinoma pavasarininkų vardu ir leido "Pavasario" laikraštį. Nuo 1921 m. buvo Ateitininkų Susišelpimo Fondo pirmininku, o 1922 m. jis įeina vice pirmininku į tuo metu kuriamą Katalikų Veikimo Centrą, kuris, jam besirūpinant, įsigijo Kaune (Laisvės Al. 33) didelius namus. Šiuose namuose glaudėsi visos katalikiškosios organizacijos ir vėliau ten buvo Lietuvos Katalikų Spaudos Biuras ir "Mūsų Laikraščio", "Naujosios Romuvos" ir kt. katalikiškų laikraščių redakcijos. 1926 m. buvo pakeltas Metropolijos garbės kanauninku, o 1931 m. ir jos kapitulos kanauninku.

Nuo 1903 m. P. Dogelis dalyvavo Lietuvos katalikiškuose laikraščiuose. Pradėjo rašyti į "Kryžių" ir "Tėvynės Sargą", vėliau jo raštų buvo galima užtikti "Nedėldienio Skaitymuose", "Šaltinyje", "Vienybėje" ir kt. Prieš D. Karą buvo "Pavasario" redakcinės kolegijos nariu, o nuo 1926 m. iki pat bolševikmečio redagavo Kauno arkikatedros bazilikos vikarų kolegijos leidžiamas brošiūras, daug jų ir pats parašydamas.

Jis yra parašęs labai svarbių atsiminimų, k. a. "Kalėjimuose pas bolševikus" (1928 ir 1930), "Mano gyvenimo prisiminimai" (1936, labai svarbūs kovai su rusinimu ir caro valdžia bei Nepriklausomybės išvakarėms nužymėti, taip pat ateitininkijos ir pavasarininkijos istorijai), "Už bočių žemę ir tikybą" (1938, pavasarininkijos istorija), o didžiausi pluoštai atsiminimų buvo dar likę nespausdinti ir, rodos, sunaikinti dar pirmosios bolševikų okupacijos metais. Taip pat jis yra išvertęs keletą religinių knygų, kurių viena kita pasirodė keliomis laidomis ir buvo perspausdinta Amerikoje šio karo metu.

Kan. P. Dogelis mirė šiais metais Kaune.

ATEITIES SPINDULIAI

PARTIZANO KALĖDOS

ROMAS LEIMONAS

Kalėdos! Lietuvos laukai apsidengę minkštučiu baltu sniegu. Lyg balti milžinai, sustoję tėvynės sargyboje, tūno apsnigti medžiai. Upės ir ežerai žvilga saulės spinduliuose įvairiausiomis spalvomis. Visur ramu ir gražu. Rodos, lyg visa žemė būtų sustojusi savimi pasigrožėti. Rodos, kad žemėje tikrai viešpatauja taika ir ramybė. Bet, deja, taip nėra. Lietuva jau senai prispausta raudonosios nelaimės. Baltuose jos laukuose ir snieguotuose miškuose — visur jaučiama nykuma ir baimė.

Paslaptingoje apsnigtų miškų glūdumoje glaudžiasi Lietuvos miško broliai — partizanai. Ir pas juos Kalėdos!

Kūčių vakaras. Danguje sužibo pirmosios žvaigždės. Bunkerio kampe stovi kukliai papuošta eglutė. Stalas apkrautas Kūčių valgiais, kuriuos jiems atnešė jų motinos, sesės ar mylimosios. Nors ir labai enkavedistų saugomos, jos, nebodamos galimų pavojų, paliko tas dovanas sutartoje vietoje. Džiaugėsi vyrai, nes tai jų artimųjų ir mylimųjų rūpestingos rankos paruošė. Tarp tų dovanų matėsi ir balta plotkelė.

Visi vyrai rimti ir susimąstę. Kalėdų nakties paslaptys juos veikia. Akys nukrypsta į vadą, kai jis atsistoja. Jo veidas išbalęs, bet tvirtas. Susijaudinusiu balsu jis kalba maldą. Drebančiomis lūpomis ją kartoja kovos draugai. Valandėlę slėptuvėje visai tylu. Tie narsūs ir užgrūdinti kovose vyrai, kurie ne kartą yra žiūrėję mirčiai į akis, šią valandėlę negali ištarti nė žodžio. Vadas pradeda kalbėti. Jis primena Kalėdų prasmę ir didybę. Jis kalba apie Šventąją Naktį ir apie geros valios žmones. Jo žodžiai stiprina partizanų dvasią, o širdis pripildo atsiminimais. Vyrai mena Kalėdas, kada su savo šeimomis galėdavo ramiai ir džiaugsmingai jas švęsti. Prisimena, jie kaip visi, susirinkę prie gražiai užkloto stalo, dalindavosi Viešpaties Pyragu. Taip, tada būdavo gražu ir jauku...

Vadas baigia kalbėti. Jis paima mažą plotkelę ir dalinasi ją su savo broliais kovotojais. Nevienam sužiba akyse ašara, kai vadas širdingai spaudžia ranką. Jis nieko nesako, tačiau ir be žodžių visi jaučia, ko jis linki. Tėvynei laisvės ir visiems džiaugsmingesnių kitų Kalėdų!

Jie prisimena žuvusius kovoje draugus. Pro jų akis praslenka mylimiausio ir jauniausio jų dalinio kovotojo sušaudyta krūtinė. Jie mato juos rėmusio ūkininko lavoną, išniekintą miestelio aikštėje, ir pagaliau senuką kleboną, kuris buvo sušaudytas, kai buvo įtartas bendravęs su partizanais. Vyrai tvirtai suspaudžia kumštis, o jų širdyje kyla dar tvirtesnis pasiryžimas kovoti už tai, ką jiems dar mažiems į krūtinę įdiegė jų motina. Jie kovoja už Kristų ir už Lietuvą, ir dėl jų mirtis jiems visai nebaisi. Rimtai ir iškilmingai suskamba giesmė. Sveikas Jėzau Gimusis... Giesmė išveda juos iš tamsaus bunkerio ir pripildo jų širdis meile. Meile visiems, net ir priešams, už kurių atsivertimą jie dažnai meldžiasi.

* * *

Tartum Kalėdų baltos gėlės, baltos eglės
Pražydo Jėzaus šventei kloniuos ir kalnuos,
Kažkur prie židinio susėdus šeimai bėglio
Apie kūčias mama dukrelei taip niūniuos:

— Mūsų parapijos bažnyčios prakertėlės,
Kur gimė Kristus, tu, mažyte, nežinai...
Ten nuo altoriaus krito rožės Teresėlės,
O čia aplinkui — sniegas, uolos ir kalnai...

Ir atminty atgis Bernelių šventos Mišios,
Ir kaip žarijos, visos žvaigždės atsigaus,
Ir širdyje, tarytum tėviškėn sugrįžus,
Varpai ir giesmės, ir vargonų maldos gaus.

(Iš Bern. Brazdžionio "Kalėdų varpai")

Auštant Kalėdų rytui atvyksta kunigas. Jis laiko Šv. Mišias. Tai Piemenėlių Mišios. Iš tolimų prisiminimų atplaukia galingų giesmių ir vargonų balsai, o žvakių spindėjimas užlieja partizanų širdis dangiška šviesa. Visi iki vieno priima į savo širdis Viešpatį. Kunigo akys spindi džiaugsmo ašarų perlais, kai jis mato partizanų meilę ką tik Užgimusiajam.

Pirmieji saulės spinduliai nušviečia baltus laukus, kai vyrai skirstosi į savo postus tvirti ir ramūs. Jie žino, kad jų žygius laimina Dieviškasis Kūdikis. Jie eina aukštai iškėlę galvas, širdyse turėdami vienintelį troškimą — laisvę tėvynei Lietuvai.

MIŠKŲ KARALAITIS - ELNIAS

VYTAUTAS BARISAS

Bendrai apie elnius

Antrasis mūsų miškų didžiūnas, pirmą vietą užleisdamas briedžiui(yra elnias. Be šių dviejų dar danielius ir stirna — visi keturi mūsų krašto gyventojai — o taip pat ir šiaurės Kanadoje gyvenąs caribou (šiaurės elnias) priklauso elnių genčiai ir skeltanagių gyvulių grupei. Elniai užtinkami beveik visuose pasaulio kraštuose. Tik Saharoje, Australijoje ir Antarktyje jų nėra. Iš viso priskaitoma net 233 įvairios elnių veislės bei rasės.

Mokslininkų daviniais seniausi elnių proseniai žinomi iš vidurinio tertiarinio amžiaus. Tai buvę stambūs, sudribę ir be ragų gyvuliai. Ledmečio metu jiems išaugo ragai, kai kuriems net iki 3 metrų ilgio. Dar dabar aptinkama šio gigantiško elnio likučių Airijoje. Šių laikų didžiausias elnių atstovas pasaulyje yra Amerikos briedis (angl. moose), gyvenąs šiaurinėje Rocky kalnyno srityje ir Kanadoje. Jis būna iki 7 pėdų ir 8 colių aukščio ir sveria virš 1000 svarų. Šį Amerikos briedį galima laikyti Lietuvos briedžio (cervus alces) pusbroliu.

Daugumoje visų elnių veislių vyriškoji giminė nešioja ragus, tačiau yra daug veislių, kurios ragų nenešioja. Tuo tarpu Kanados caribou ragus augina ir moteriškoji giminė. Raguotieji elniai paprastai vieną kartą metuose juos numeta ir vėl ataugina.

Lietuvos miškų elnias

Lietuvos miškų elnias (cervus elaphus) savo ūgiu yra didesnis už Vokietijoje ir kituose daugiau į pietus kraštuose gyvenančius tos pačios veislės elnius. Jis sveria apie 200-250 kg. Ką tik užgimusio elnio plaukų spalva — kaštaninė su baltai gelsvomis dėmelėmis. Suaugęs elnias vasarą yra šviesiai rudos spalvos, žiemą — tamsiai rudos ir net pilkai žalsvos. Suaugę elniai du kartu metuose, pavasarį ir rudenį, šeriasi, o žiemos metu vyriškos giminės elnias po kaklu turi barzdą. Elnias judrus ir bailus: prie mažiausio sušlamėjimo tuoj nusigąsta. Gerai girdi ir mato, klausosi dažniausiai galvą atmetęs užpakalin. Lengvai nugali kelionėse pasitaikančias kliūtis: griovius, upokšnius ir tvoras iki 1,70 metro aukščio. Natūralus, laisvėje gyvenantis ir sveikas elnias gali išgyventi iki 20 metų.

Elnio maistas — žolės, piktžolės, medžių šakelės ir ūgliai, vaisiai, gėlės ir kaštanai, žiemos metu net medžių žievės ir samanos. Pagal maisto reikalingumą, atsižvelgiant į metų laikotarpius, elnias dažnai keičia savo gyvenamąją vietą. Paprastai elniai mėgsta gyventi tankiuose, didelį plotą užimančiuose, miškuose, kuriuose yra daug krūmokšnių. Prisilaiko daugiausia miško glūdumos, kur praleidžia dieną; tik vakarais išeina į pamiškes, pievas, miškų aikštes ir kirtimus, bet anksti rytą vėl grįžta į tankumynus. Vasaros metu ieško klampynių, kur dumble padaro išgulas.

Elniai atveda kartą į metus po vieną arba po du jaunikliu. Šeima, susidedanti iš motinos ir vaikų, gyvena paprastai kartu. Senesnieji ir vidurinio amžiaus elniai kartais susivienija į didesnius būrius ir, vadovaujami senesnės, labiau patyrusios elnės, patraukia į keliones. Gi senieji elniai mėgsta vienumą, gyvena atskirai, tik kartais turi šalia savęs vieną gyvenimo bendrakeleivį.

Elnio amžius, jam dar gyvam esant, nustatomas pagal jo ūgį, išvaizdą, spalvą ir ragų formą. Ragų svoris sudaro apie 4,5% bendro svorio, taigi, 6 - 7 kg. Vasario - balandžio mėnesiais, atsižvelgiant į amžių, elnias savo ragus numeta. Kuo senesnis elnias, tuo anksčiau numeta ragus, bet anksčiau juos ir atgauna.

Nepaprastai panašus mūsų elniui yra Kanados elnias (wipiti), gyvenąs Rocky kalnuose ir Ramiojo vandenyno pakraščiuose iki pat Kalifornijos. Tik jis daug sunkesnis ir sveria net iki 800 svarų.

Elnias buvo Lietuvos miškų pasididžiavimas. Tiesa, nedaug jų teturėjome savo miškuose: 1939 metais visame krašte tebuvo suskaityta tik 190 elnių, tačiau gamtos mylėtojų, ypač miškininkų dėka jų skaičius nuolat augo. Buvo rūpinamasi ne tik jų apsauga, bet ir globa. Neskaitant pasitaikančių ligų ar piktos rankos medžiotojų — brakonierių, didžiausias elnių priešas Lietuvoje buvo ir liko svetimųjų kraštų kareiviai. Jie naikina neskaitlingus mūsų žvėris, kartu su mūsų tautiečiais. Tačiau tikėkime, kad grįžę į savo kraštą, tankiose giriose dar rasime mūsų miškų karalaitį — elnią.

KONRADAS JUŠKA

Į NAMUS

Kluonas, kelias ir beržai,
Lauko ramunėlės —
Vėl pašauks tave slaptai
Grįžti tėviškėlėn.

Į namus gimtus, senus,
Prie baltųjų vyšnių,
Kur jaunystė ir dangus
Niekad nenuvysta!

Kluonas, kelias, šulinys,
Obelėlės senos...
Ir girgždės sapnuos svirtis
Mūsų gimto namo.

SNIEGUI

AUŠRA BENDORIŪTĖ

Klausyki, tu, kurs esi
Baltas,
Ašara žėrįs ir šaltas,
Tu, kurs esi
Kaip pasaka graži,
Skandindamas mėnulį tik savy,
Žiemos naktų valdove išdidus,
Karūnoj nešiojąs tik deimantus puikius,
Kursai,
Karietoj vėjų septynių
Skrieji per tamsą, laukdamas rytų,
Klausyk, klausyk ir atsakyk:

Kam apgaulingas, pavydus buvai tada,
Kai, išvargusį klajūną viliodamas pas save,
Jam šiltą, minkštą prieglaudą žadėjai,
Bet tik mirtim jį glamonėjai?

Kodėl negrąžinai man jo pėdų,
Gležnai baltajam tavo veide įspaustų?

Tu, kurs esi
Baltas,
Man atsakyk!

LIETUVOS NACIONALINĖ MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLIOTEKA

DARBAI ŽMONĖS

PRARASTOS ŽEMĖS POEZIJA

Pr. Naujokaitis

Kalifornijos "Lietuvių Dienos" neseniai išleido stambią rinktinės poezijos knygą — **ŽEMĖ.** Tai naujosios lietuvių poezijos antologija, kurioje dalyvauja poetai: Juozas Kėkštas, Kazys Bradūnas, Alfonsas Nyka Niliūnas, Vytautas Mačernis ir Henrikas Nagys. Antologiją redagavo K. Bradūnas. Aplanką piešė K. Janulis. Platų įvadą (užimantį net 65 psl. iš bendro 200 puslapių) parašė Juozas Girnius. Prie poezijos rasime ir autorių atvaizdus bei bibliografiją.

"Žemei" duodamas manifestinės antologijos vardas ir įvade sakoma, "kad pastarojo tipo antologija visada drauge yra ir jos dalyvių kūrybinio solidarumo, viena ar. kita idėja pagrįsto, viešas pareiškimas". Kūrybinis solidarumas arba bendro kūrybinio kelio sąmonė ir jungianti šios knygos autorius. Ne bendra programa, o tik bendra linkmė; tos pačios problemos, o ne tų problemų vienodas sprendimas daraš juos vienas kitam gimininga is. Ir tas kūrybinis giminingumas esąs ne tiek iš tarpusavio santykių, kiek iš jų santykių su savo pirmtakų karta. Taip aiškina įvado autorius J. Girnius.

Antologijos autorių kūrybiniam giminingumui pagrindo ieškodamas, J. Girnius leidžiasi į platų aiškinimą, kas turi teisę savo generaciją atstovauti ir kas tos teisės neturi. Tie teoretiniai samprotavimai yra savaime įdomūs, bet gerokai atsiję nuo pačios knygos paskirties ir turinio ir galį be reikalo kam sukelti iliuzijų, lyg įvado autoriaus turima tendencijos šiuos penkis poetus padaryti epochos dvasios vadovais. Iš tikrųjų ši problema daug platesnė: ji negalėtų apsiriboti vien tik poezija, o juo labiau penkiais žmonėmis.

Iš viso, įvado pradžioje yra labai daug subjektyvaus pobūdžio aiškinimų, kurie ne visai derinasi su knygos rimtumu. Gana nemaloniai skamba kai kurie aštroki posakiai ar tai liečią atskirus kitų kartų kūrėjus, ar tai tremtinius ir jų santykį su poetais.

Antras dalykas, kuris lyg nuosekliai plaukia iš ką tik paliesto generacijos atstovavimo klausimo, yra mūsų poetų skirstymas kartomis. J. Girnius mūsų poezijoje randa tik tris poetų kartas: pirmąją sudaro Maironis, V. Kudirka ir A. Jakštas; antrajai tenka K. Binkis, B. Sruoga, Putinas, F. Kirša, J. Aistis, A. Miškinis, S. Nėris (B. Brazdžionis netelpa į jokią generaciją!). O trečiajai kartai jau priklauso šios antologijos poetai. Tokiam savo skirstymui J. Girnius duoda išviršinius rėmus: tautinis atgimimas, nepriklausomybė, laisvės ir savo žemės praradimas. Pirmoji karta — visuomeninės poezijos atstovai, antroji karta — individualistai ir subjektyvistai, giedą tik intymias giesmes daugiausia apie asmeninius savo jausmus, o trečioji karta — idėjos poetai (ne visuomenininkai ir ne individualistai). Toks skirstymas yra gana subjektyvus, išeinąs iš a priori J. Girniaus susikurtos teorijos ir idėjinės schemos. Tačiau iš tikrųjų ir paties individualizmo rėmai yra platūs ir pati sąvoka daugiareikšmė. Visai kitoks yra B. Sruogos ir K. Binkio individualizmas iš vienos pusės ir J. Aisčio ar A. Miškinio iš kitos pusės. Individualizmo nėra išvengę ir tie vadinamieji idėjos poetai.

Be to, tiksliau būtų nepriklausomybės laikais mūsų poezijoje vyravusią linkmę vadinti egocentrine linkme, o ne individualizmu, kuris savo ruoštu J. Girniaus sutapdinamas su asmeniškumu ir tuo pačiu su bereikšmiu smulkmeniškumu. O tai jau neteisingai nuvertinamas tas kūrybingiausias mūsų poezijos laikotarpis, kuriame pasiekta didelių laimėjimų ne tik formos, bet ir turinio atžvilgiu.

Antra vertus ir kūrybinis giminingumas ne visai toks, kaip aiškina J. Girnius. Pav., daug daugiau giminingumo pastebėsime tarp A. Miškinio ir V. Mačernio, tarp K. Bradūno ir J. Aisčio, tarp pesimistiškojo A. Nykos Niliūno ir audringojo Putino "Pesimizmo himnuose", negu, sakysime, tarp J. Aisčio ir B. Sruogos, arba tarp A. Miškinio ir K. Binkio, nors šie poetai yra ir ne tos pačios kartos. Žinoma, tas giminingumo nurodymas nereiškia įtakos vienas kitam ar vienas kito sekimo. Jis gali atsirasti dėl to, kad ta pati lietuviška stichija veikia atskirus autorius visai savaimingai ir duoda krypties giminingumą.

Taip pat yra amžinų problemų, kurios eina iš kartos į kartą, ir beveik nerasime poeto, kuris su jomis nebūtų susidūręs. Neteisinga būtų Putino gyvenimo prasmės ieškojimą "Varge" laikyti asmeniškumu, o A. Nykos Niliūno "Praradimo simfonijose" — visuotinumu. Arba: ar J. Aisčio liūdesys yra tik asmeniškas, ar jis neturi visuotinumo bruožų? Ar A. Miškinio lietuviškojo kaimo meilė tėra tik asmeniškumas? Ar tai ne tos pat plotmės dalykai, kurie K. Bradūno ar V. Mačernio kūryboje vadinami idėjiniais ir visuotiniais?

Taigi tas pagrindas, ant kurio J. Girnius mėgina pastatyti trečiosios poetų kartos sieną, atitveriančią juos nuo jo vadinamos antrosios kartos, yra labai netvirtas ir su didelėmis spragomis. Šios antologijos autorius neabejotinai jungia tas faktas, kad jie išėjo į kūrybos kelią tuomet, kai mūsų tėvynę užklupo didžiosios nelaimės. Dėl to jų visų poezijoje apstu skausmo ir nerimo motyvų, labai stipri gimtosios žemės meilė, guodimasis šviesiais kūdikystės prisiminimais ir gyvenimo prasmės ieškojimas. Aišku, jie turi vienas su kitu giminingų kūrybinių bruožų ir sudaro atskirą poetų kartą, tik jai netinka trečiosios kartos vardas.

Toje įvado dalyje, kur kalbama apie atskirus autorius ir jų kūrybą, J. Girnius yra gana atsargus savo sprendimuose, ieškąs taiklaus aptarimo ir gana kuklus ir santūrus. Kūrinių ir autorių pasaulėvaizdžio interpretacija įdomi ir įtikinanti.

Knygos redaktoriai savo kartą atstovauti leidžia tik penkiems poetams. Ar tik tiek jų ir tėra? Kadangi aiškiai pasisakoma, kad šios antologijos autoriai neskelbia jokio-izmo, o tik vadovaujasi generaciniu giminingumu, tai antologija tikrai yra nepilna. Žinoma, į ją negalėjo patekti tie poetai, kurie liko už geležinės uždangos, bet laisvuose kraštuose gyveną tos kartos poetai vis dėlto "Žemėje" būtų turėję rasti vietos. Toks susiaurinimas mažina ir pačios knygos reikšmę.

Trumpos recenzijos rėmai neleidžia gilintis į šios knygos poetų kūrybos detales. Be to, čia įdėta poezija jau yra paskelbta atskiruose tų autorių poezijos rinkiniuose, kurie savo laiku buvo kritikos nagrinėti ir įvertinti. Taigi padarysime tik vieną kitą pastabą apie tų autorių kūrybinę visumą.

Pradėkime nuo Kazio **Bradūno,** kurio kūryboje yra daugiausia šviesos ir ramybės. Būties ir nebūties problema jam yra seniai išspręsta: mirtis visus sulygina, o kapai prakalba ano pasaulio kalba, kuri neaudrina, o tik ramina:

Ir atsiguli — taip lengva, taip ra-
[mu —

Vien klausais, kaip tolsta žingsniai [mylimų.
(93 psl.)

Tačiau visa poeto meilė nukreipta į juodą žemę, kurioj kiekvienoje vagoje senolių būta, į kurios gelmes grimsta prakaito lašelis, kurios gelmėse glūdi šventosios paslaptys, kur tėviškės sodybų inkarai išmesti į pačias žemės gelmes. Tą žemę poetas myli be galo, jis pats jaučiasi esąs jo dalimi (ne panteistine prasme):

Atleiski, Viešpatie, kad šitą pilką [taką,
Kad žemę taip svaiginančiai myliu,
Ir kad širdis, Tau šitiek tepasa- [kius,
Pavirto vėl arimų grumsteliu.
(101 psl.)

Žemė toji tėvų ir protėvių žemė—, kurioje liko šviesūs poeto kūdikystės sapnai, virsta jam šventu aukuru, o jis pats lyg kokiu žyniu, atliekančiu šventąsias apeigas.

Nuoširdus ir konkretus "Vilniaus varpuose" ir "Svetimojoj duonoj", K. Bradūnas pradeda lyg nutolti nuo tos objektyvinės tikrovės ir siaurėti į iliuzijų pasaulį "Maro" poemoje ir "Apeigose". Tolimesnis ėjimas tuo pačiu keliu poetui jau darytųsi pavojingas.

Giminingiausias K. Bradūnui šioje knygoje yra Vytautas **Mačernis.** Jis jau iškeliavęs į amžinybę, kurios jo siela taip ilgėjosi, kaip grobio išalkusi pantera. Taigi turime visą jo poetinį palikimą. V. Mačernio vizijose meilė žemei susipina su šviesiais kūdikystės paveikslais ir žemdirbių būtimi:

Jų rankos buvo kietos, grubios, pa- [juodavę ir suskirdę,
Jų sielos — aiškios, šviesios, lyg [mažų vaikų.
(159 psl.)

Šitas vizijoje matomas kaimiečių vaizdas V. Mačerniui išsprendžia ir painią gyvenimo prasmės mįslę. Tačiau paties poeto santykis su savo gimtine ir su kaimu yra visai kitoks negu K. Bradūno. Čia mes jau matome sūnų palaidūną, į miestus išklydusį, gilaus skausmo ir nerimo perverta širdimi, kuri įsigeidė atspėti visatos paslaptį. Ir dėlto: Skausmo platumos — mano tėvynė, skundžiasi poetas.

Šiuodu abu poetai stipriai atsiremia visa savo kūrybos esme į gimtąją žemę ir savuosius žmones — žemdirbius. Bet tos žemės po kojomis visai nejunta Juozas Kėkštas. Jo kūdikystė surišta su lenkų pavergtu Vilniumi, persekiojimais, kančia ir laisvės pasiilgimu, o antrasis pasaulinis karas jį padarė kariu, kovojančiu Azijoje, Afrikoje, Europoje, bet ne dėl savo žemės laisvės. Ištisus mėnesius matęs šalia savęs mirtį ir pasinėręs pavojuose, šis poetas jaučiasi lyg audroje, kurioje griūva visų vertybių pamatai. Jo siela pasiilgusi laisvės, taikos ir ramybės. Bet tų dalykų jis neturi, dėlto jo siela paženklinta giliu amžiaus tragizmu:

Tragingos epochos tragingą dangų
akyse nešioju,
o akys neranda
spinduliu žėrinčio rytdienos kranto.
(72 psl.)

J. Kėkšto liūdesys yra visuotinio pobūdžio: "Liūdžiu, nes žemė nuo liūdesio linksta". Audrų ir tolių motyvai yra J. Kėkšto mėgiamiausi. "Prieš naują nerimą ramybė man". Amžinoj nakty jis ieško šviesos. Gimtosios žemės balsas poetą šaukia, lyg koks vilties ir išsigelbėjimo uostas:

Tik tolimosios žvilgsnio reikia, my- [linčio ir gero...
Beklaidžiodami po audras šaltas [mes saulės pasiilgom.

Henrikas Nagys išsiskiria iš kitų šios knygos poetų savo motyvų įvairumu. Visa poetą supanti aplinkuma ir gyvenimo tikrovė čia randa atbalsį. O jo poezijos nuotaiką apibūdina jo rinkinio vardas — "Lapkričio naktys". Net jo kūdikystės ir savo gimtojo krašto prisiminimai gana skurdūs ir liūdni. Tik gamtos peizažuose H. Nagys šviesesnis. Geroji jo poezijos savybė — paprastumas ir nuoširdumas. Tačiau jis labai nevienodas ir nepastovus kūrybinio pajėgumo atžvilgiu: šalia grakščios formos eilėraščių rasime ir labai sunkiai įmanomų. Koks tolimesnis H. Nagio poezijos kelias, iš to, ką jis viešumai yra davęs, dar ne visai aiškus.

Penktasis autorius yra Alfonsas **Nyka Niliūnas.** Tai pesimistiškiausias šios knygos poetas, gyvenimo prasmės ieškojime pasiekęs tokios įtampos, kaip kadaise Putinas savo "Verge" ir "Pesimizmo himnuose". Tik Putino vergas randa sprendimą, suprasdamas esąs nei karalius, nei vergas, tik žmogus. Tas žmogus išeina į Dievo pasaulį, ir ta kankinusi įtampa atsileidžia. O A. Niliūno ieškojimas skęsta "metafizinėj nevilty", jo "kraujuje sušalti baigia Dievas", nevilioja jo dangus, nes jis tik vergams skiriamas, o tikrovė yra tik nuodingas medis. Net ir grįžimas į gimtuosius namus nedžiugina, nes ir ten būsią visa svetima ir nedraugiška: šviesūs kūdikystės sapnai jau nebesugrįš. Tai toki patys neviltiškiausi A. Niliūno poezijos motyvai. Greta jų, žinoma, rastume ir kiek šviesesnių, bet bendra nuotaika yra sunki ir beveik beviltiška. Jo ieškantis žmogus negali nusileisti iš baironiško išdidumo sosto, ir dėlto toks sprendimas, kokį surado panašus Putino vergas, čia yra negalimas. A. Niliūno poezijos skausmas yra maištaujančio ir ieškančio Kaino skausmas. Bet ar ne giliau gyvenimo prasmę atskleidžia Abelio auka? Toje metafizinio skausmo įtampoje, kokią yra pasiekusios A. Niliūno "Praradimo simfonijos", tolimesnis kelias jau nebegalimas. Gyvenimo prasmės problema iškelta su visa gaivališka stipraus talento jėga, bet atsakymas dar skendi tamsoje.

Formos atžvilgiu šios knygos autoriai rodo gilaus respekto visai mūsų poezijos tradicijai. Klasiškiausią išviršinę poezijos techniką vartoja Bradūnas, po jo laipsniškai eina Nagys ir Kėkštas, o Niliūno ir Mačernio poezija beveik pameta įprastą eilėraščio formą ir išsilieja į ritmingą kalbos bangavimą, kuris neišsitenka eilėraščio eilutėse. Kiekvienas turi savaimingą poetinį žodyną ir simbolių pasaulį: nuo Bradūno švelnumo iki kitame poliaus gale stovinčio Niliūno granitinio kietumo, o tarpe tų kraštutinių linijų — visa skalė įvairių niuansų.

Tokios knygos išleidimu tenka tikrai džiaugtis. Kultūros daigams bujoti, žiedams susikrauti ir vaisiams subręsti labai šalta yra svetimoji žemė, labai tamsi svetimoji padangė. "Žemė" paskleidžia pluoštą lietuviškos šilumos ir tamsą perskrodžiančios šviesos.

ĮSTEIGTA JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Š. m. lapkričio 18 d. JAV Lietuvių Bendruomenė pradėjo savo veiklą New Yorke suruoštomis iškilmėmis. Apreiškimo parapijos bažnyčioje J. E. Vysk. V. Brizgys atlaikė šv. Mišias, pamokslą pasakė Pranciškonų Provincijolas T. J. Vaškys. Po to Statler viešbučio salėje, New Yorke, įvyko iškilmingas aktas, kuriame dalyvavo tūkstantinė lietuvių minia. Aktą atidarė šventės rengimo komisijos pirm-kas kun. V. Dabušis. Vadovavo K. Žalkauskas ir p. Chase. Kalbas pasakė LOK atstovas A. Saulaitis, Vliko atstovas prof. J. Kaminskas, Ministeris Vašingtone P. Žadeikis, Alto pirm-kas L. Šimutis, Balfo pirm. kan. J. Končius, Laisvosios Europos K-to vardu V. Sidzikauskas, Lituanistikos Instituto vedėjas A. Bendorius, Vysk. V. Brizgys, LOK pirm-kas prel. J. Balkūnas ir Genocido Konvencijos autorius prof. Lemkin.

Amerikos lietuvaitė Matulionytė perskaitė iškilmingą aktą, po kuriuo paskui visi dalyviai pasirašė. Meninę iškilmių dalį atliko artistas St. Pilka, solistė Vincė Jonuškaitė ir jungtinis New Yorko lietuvių choras.

Šiuo metu Laikinąjį Organizacinį JAV Lietuvių Bendruomenės Komitetą sudaro: pirmininkas — prel. J. Balkūnas, vicepirmininkai — K. Žalkauskas ir Dr. P. Vileišis, sekret. — A. Saulaitis ir ižd. — Chase.

• **Kompozitorius J. Gaidelis** baigia rašyti sonatą smuikui ir fortepijonui. Partitūros rankraštis užima 33 puslapius.

MIRĖ VIKTORAS KAMANTAUSKAS

Lapkričio 1 d. Norwoode, Mass., širdies liga mirė žinomas daugelio knygų autorius ir vertėjas, kalbininkas ir pedagogas Viktoras Kamantauskas.

Velionis gimė 1899 m. spalio mėn. 16 d. Rumšiškėse, Kauno apskrityje. 7 metų amžiaus su tėvais atvyko į Ameriką, kur išėjo privalomus mokslus ir 1919 m. įstojo į Yalu universitetą New Havene. Pasižymėdamas nepaprastais gabumais, studijavo svetimas kalbas ir įvairiuose Amerikos kalsikinių kalbų ir universiteto skelbiamuose konkursuose laimėjo pirmąsias vietas.

1921 m. jis grįžo į Lietuvą ir pradėjo gilinti lietuvių kalbos žinias. 1923 m. išvažiavo į Montpellier universitetą Prancūzijon. 1924 m. vėl grįžo į Lietuvą ir įsijungė į švietimo darbą, dėstydamas anglų ir lietuvių kalbas Plungės ir Telšių gimnazijose. Tais pačiais metais buvo pakviestas į Užsienio Reikalų Ministeriją, kur redagavo anglų kalbos raštus, o vėliau buvo paskirtas "Eltos" vyriausiu redaktoriumi.

1939 m. siunčiamas Lietuvos konsulu į Liepoją, Latvijon. Bolševikams užėjus ir sulikvidavus konsulatą, grįžo į Lietuvą ir pradėjo dirbti kaip anglų kalbos lektorius Vytauto Didžiojo Universitete.

V. Kamantauskas, turėdamas nemažus filologinius gabumus, be savos lietuvių kalbos, kurią visą gyvenimą atsidėjęs puoselėjo, laisvai vartojo dar 12 kalbų. Ir šias žinias jis panaudojo įvairiems darbams, kurie praturtino mūsų raštiją. Jis parašė 13 originalių veikalų ir išvertė apie 45 knygas iš svetimų kalbų.

"EGLUTEI" ANTRUS METUS BEBAIGIANT

Svetimo krašto įtaka, be abejo, labiausiai jaučiama mūsų jauniausioje kartoje, kuri jau pirmuosius savo žingsnius pradėjo nebe Lietuvos žemėje. Todėl dažnai sielojamės, ką daryti, kaip mūsų jaunuosius išsaugoti lietuviškumui. Ir štai čia su didele parama į pagalbą ateina antrus metus bebaigianti "EGLUTĖ". Bet nuostabu, kiek daug šis vaikų žurnalas reiškia lietuviškumo baruose. Iš "Eglutės" puslapių į jaunas širdis dvelkia tėviškės laukų vėjas, senutės lūpomis liejasi pasakos ir prieš akis skleidžiasi senosios Lietuvos istorijos puslapiai. O kiek gražių eilėraščių ir dainų išmoksta iš "Eglutės" mūsų mažieji!

Didelė garbė ir padėka tenka Lietuvių Kultūros Institutui, kuris ryžosi pradėti šį svarbų darbą ir iki šiol "Eglutę" tebeleidžia. Pirmuoju "Eglutės" redaktoriumi buvo vaikų mėgiamiausias rašytojas Vytė Nemunėlis — Bernardas Brazdžionis. Šiuo metu puikiai "Eglutę" redaguoja žinomas mūsų pedagogas ir mokyklinės literatūros autorius Pranas Naujokaitis. "Eglutė" išeina gausiai ir nepaprastai gražiai iliustruota. Tuo rūpinasi dailininkas P. Osmolskis.

"Eglutės" prenumerata 3 doleriai metams. Užsisakykime ją sau ir užsakykime savo jauniesiems prieteliams. Juk netoli Kalėdų šventės, o "Eglutė" — pati geriausia kalėdinė dovana. Adm. adresas: "Eglutė", P. O. Box 22, Montello Station, Brockton 68, Mass.

• **Povilas Gaučys,** buvęs Lietuvos konsulas Argentinoje ir Brazilijoje, tremtyje — Vokietijoje buvęs Tremtinių Bendruomenės C. K-to pirmininkas, ir dabar gyvenąs Čikagoje, lapkričio 18 d. atšventė savo 50 metų amžiaus sukaktį. Šalia diplomatinio ir visuomeninio darbo P. Gaučys pažįstamas lietuvių visuomenei kaip rašytojas ir vertėjas. Šiuo metu jis yra Illinois valstybės Lietuvių Bendruomenės pirmininkas. Baigia ruošti spaudai garsesniųjų Pietų Amerikos autorių novelių rinkinio vertimą.

• **Dail. K. Žoromskis,** kurio straipsnis apie klasikinį ir modernų meną buvo įdėtas spalio mėn. "Ateities" numeryje, baigė piešti paveikslą: Mindaugo pasiuntiniai pas Inocentą IV. Kūrinyje vaizduojamas istorins įvykis 1251 metais. Dailininkas paskutiniuoju metu daug dirba prie savo Golgotos ciklo. Vienoje Čikagos meno galerijoje yra išstatytas stambus jo kūrinys.

• **Aldona Šlepetytė** — garsi lietuvaitė balerina, sėkmingai šokusi Vokietijos, Prancūzijos ir Ispanijos scenose, šiuo metu gyvena New Yorke. Ji yra pakviesta šiame sezone šokti kaip prima balerina Aidos, Carmen, Fausto ir kitose operose. Aldona Šlepetytė yra veikli ateitininkė.

• **Prof. V. Šilkarskis,** buvęs Kauno universiteto profesorius šiuo metu profesoriauja Bonos universitete, Vakarų Vokietijoje. Jis yra pakviestas su paskaitų ciklu apie didįjį filosofą Solovjovą į Italiją.

• **Dail. P. Puzinas** dalyvavo Los Angeles miesto metinėje parodoje, kurioje buvo išstatyta apie 500 darbų. Dail. P. Puzinas buvo ir parodos jury komisijos narys. Parodos metu buvo surengta įvairių paskaitų ir pasirodymų. Dail. P. Puzinas demonstravo portreto ir peizažo tapybą.

• **Bern. Brazdžiono** - Vytės Nemunėlio dvi knygos išeina dar prieš Kalėdas. Tai senai laukta "Meškiukas Rudnosiukas" ir "Pietų vėjelis".

• **Dail. Telesforas Valius** priimtas tikruoju nariu į Kanados Grafikų Sąjungą. Šitoje sąjungoje iki šiol tėra tik 70 narių.

• **Kun. Dr. J. Bičiūno** rūpesčiu Romoje atspausdintas Aušros Vartų Marijos paveikslas. Pagal originalo fotografiją paveikslą nupiešė žymus italų dailininkas Conti — nuolatinis Vatikano religinio meno darbų atlikėjas.

Vyskupas V. Padolskis už nuopelnus Lietuvos skautams apdovanotas Lietuvos Skautų Sąjungos Padėkos Ordinu. Ordiną vysk. V. Padolskiui įteikė vyriausias skautų dvasios vadas Kun. Dr. J. Vaišnora.

• **Literatūros Nobelio premija** 1951 metais paskirta švedų rašytojui ir filosofui Paer Lagerkvist. Jau pereitais metais jis buvo artimiausiu kandidatu į laimėtojus. Šiuo metu jo romanas "Barabus" yra viena iš labiausiai pasaulyje skaitomų knygų. Laureatas gavo apie 32.000 dolerių, kuriuos jam įteikė gruodžio 10 dieną pats Švedijos karalius Gustavas VI.

• Fizikos Nobelio premiją pasidalino 2 anglų ir airių mokslininkai, o chemijos premiją gavo pasidalinti du amerikiečiai, abudu Kalifornijos Universiteto profesoriai.

• Paskutiniu laiku buvo susirinkusi pasitarimui Italų Katalikų Akcijos Centrinė Taryba. Buvo pasidžiaugta atsiektais darbo vaisiais ir mestas žvilgsnis į ateities uždavinius. Tarp kitko buvo svarstomas klausimas, kaip Italijos katalikai galėtų parodyti savo solidarumą už geležinės uždangos persekiojamų tautų broliams. Buvo nutarta kreiptis į atitinkamas bažnytines instancijas su prašymu, kad būtų paskelbta speciali maldos diena už dėl tikėjimo persekiojamas tautas. Italų Katalikų Akcija užsidėtų sau pareigą organizuoti šios dienos iškilmes ir minėjimus. Ši diena turėtų tikslą sujungti visus tikinčiuosius į bendrą maldą, prašant Aukščiausiąjį, kad grąžintų religinę taiką tiems katalikams, kurie, dvasines vertybes ir civilines laisves pamynusio, ateizmo yra žiauriai persekiojami.

• **JAV katalikų suvažiavimas Čikagoje** įvyko lapkričio pirmosiomis dienomis. Šis kongresas svarstė katalikiškosios veiklos pagyvinimą JAV visuomenėje, ypatingai jaunimo tarpe. Pažymėtina, kad kongrese dalyvavo labai daug jaunimo atstovų. Lapkričio 8 d. kalbėjo žymusis amerikiečių rašytojas Fulton Oursler, kurio knyga "Didžiausia kada nors pasakota istorija" pereitais metais buvo labiausiai parduodama knyga Amerikoje. Jis iškėlė didesnio susidomėjimo Šv. Raštu ir gyvenimo pagal jį mintį. Lapkr. 11 d. didžiuliame Čikagos Stadiume kalbėjo garsusis amerikiečių filosofas ir kalbėtojas Fulton Sheen ir kardinolas Stritch. Pažymėtina, kad Stadiumo didįjį altorių puošė jauno lietuvio dailininko Albino Bielskio nutapytas didžiulis palaimintojo Popiežiaus Pijaus X paveikslas.

SPORTAS

JAUNIEJI SPORTININKAI

K. GANVYTAS

Vokietijos tremtinių stovyklose sportas buvo pradėjęs gražiai bujoti. Beveik kiekvienas jaunuolis sportuodavo aikštėse ir salėse, ar bent stalo tenisą žaidė. Ne vienas jau ir gražių rezultatų buvo pasiekęs. Tačiau šiandien atvykęs į Ameriką ar kitus užjūrio kraštus, jaunimas metasi į darbą, o po darbo laisvą laiką praleisti ieško kitų galimybių. Sportininkų eilės nepaprastai sumažėjo. Šiandien sportuojančius mes drąsiai galime pavadinti sportininkais idealistais. Jie savo laisvalaikį skiria sportui, kurį jie supranta kaip vieną iš priemonių pilnutinės asmenybės ugdymui. Tarp šių teisingai supratusių sporto esmę jaunuolių mes rasime ne vieną ateitininkų organizacijos narį. Visus čia išvardinti nebūtų įmanoma, bet paminėkime iš jų vieną kitą, pasidžiaugdami jų pasiektais laimėjimais.

Jeigu mes bandytume išrinkti geriausią sportininką, tai daugelis sporto žinovų savo balsus atiduotų **Elvyrai Šikšniūtei,** šiuo metu gyve-

Elvyra Šikšniūtė

nančiai Clevelande. Ši jaunoji sportininkė plačiai visuomenei dar mažai žinoma, bet jos pasiekti laimėjimai bei rezultatai kalba už save. Jaunoji Elvyra sportuoti pradėjo 1946 m. vasarą Rosenheimo lietuvių stovykloje. Jau už metų ji sėkmingai dalyvauja įvairiose varžybose, laimėdama eilę I ir II vietų. 1948 m. lietuvių pirmenybėse Augsburge ji tampa 60 metrų bėgimo meistere, nugalėdama žinomą bėgikę D. Točilauskaitę. Tais pačiais metais ji apdovanojama aukso medaliu Nuernberge įvykusioje pavergtų tautų olimpiadoje, už 60 m. bėgimo laimėjimą. Be to, laimi pirmą vietą 60 m. bėgime (8,2 sek.) ir šokime į tolį (4.72 m.) Muenchene įvykusioje didelio masto tarptautinėje jaunimo olimpiadoje. Dar tais pačiais metais Elvyra atvyksta į Clevelandą; ir čia ji nenuleidžia rankų, bet uoliai treniruojasi. Šiais metais Elvyra pasiekė nepaprastai gražių rezultatų. Pavasarį ji dalyvauja Ohio valstybės lengv. atletikos pirmenybėse ir laimi II vietą 50 yardų bėgime bei šuolyje į tolį (4.79 m.). Liepos mėn. 26 d. mūsų jaunoji sportininkė pasiekia savo pirmą Lietuvos rekordą, 60 metrų nubėgdama per 8.0 sek. Mėnesiu vėliau ji pasiekia antrą Lietuvos rekordą: 50 m. nubėga per 6,7 sek. Elvyra dalyvauja Waterbury / Conn. įvykstančiose JAV moterų lengvosios atletikos pirmenybėse. Deja, čia ją lydi nesekmė. Važiavusi autobusu 20 val. ir neturėjusi progos pailsėti, Elvyra stoja į varžybas ir pasiekia net pusfinalį 50 m. bėgime (6,9). Elvyros treneris, A. Bielskus, kurio rūpestingoje globoje Elvyra bei kiti Clevelando "Žaibo" sporto klubo atletai yra pasiekę gražių rezultatų, tvirtina, kad mūsų jaunoji sportininkė prie normalių sąlygų būtų blogiausiu atveju laimėjusi IV vietą. Kad Elvyra yra puiki sportininkė, įrodo faktas, kad šį rudenį "Žaibo" surengtose pirmenybėse 50 yardų distancijoje ji nugali žymiąją pasaulio rekordistę Stella Walsh (Walasiewicz). Pasekmė 6,2 sek. irgi būtų naujas Lietuvos rekordas, bet Lietuvoje pasekmės yardais neregistruojamos, todėl tai lieka tik geriausia pasekmė. Pasak St. Walsh, Elvyra yra viena iš geriausių trumpojo sprinto specialisčių Amerikoje. Gi kad Elvyrai sportas yra tik priemonė, liudija faktas, kad būdama pačioje aukščiausioje savo sportinio gyvenimo formoje, ji išvyksta į moksleivių at-kų stovyklą ten pasisemti dvasinio peno. Kas Elvyrą pažįsta, žino jos kuklumą, taurumą bei nepalaužiamą valią. Elvyra žaidžia ir stalo tenisą ir tinklinį, bet bėgimas jai įdomiausia sporto šaka.

Tame pačiame Clevelande gyvena taip pat nedaug žinomas, bet energingas ir užsidegęs jaunuolis **Vytautas Valaitis.** Jau tremtyje jis pasirodė kaip gabus sportininkas Gre-

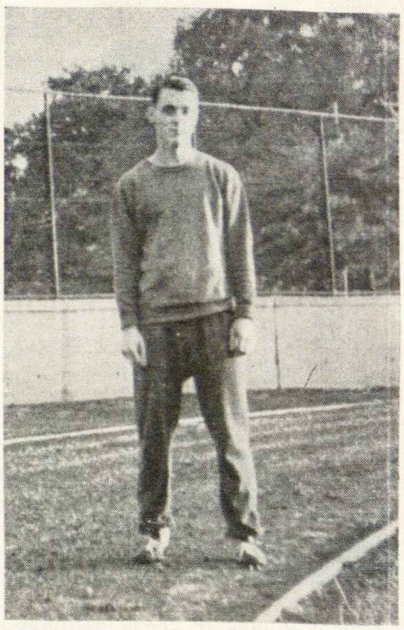

Vytautas Valaitis

veno. "Žaibo" klube, žaisdamas krepšinį, tinklinį ir stalo tenisą. Kai 1947 m. jis paskaitė skelbimą, kviečiantį visus sportininkus į lietuvių pirmenybes Rosenheime, Vytautas atkreipė dėmesį į lengvąją atletiką. Treniravosi kiekvieną dieną ir jo nepalaužiamas noras pasiekti geresnių rezultatų privedė sekančiais metais prie laimėjimo 1000 m. bėgime Augsburge įvykusiose lietuvių pirmenybėse. 1949 metais laimi pirmą vietą 1000 metrų bėgime per Lietuvių jaunių pirmenybes. Rosenheime jis dalyvauja ir to miesto vokiečių pirmenybėse, laimėdamas pirmą vietą 1000 m. bėgime ir pasiekdamas geriausią tremties pasekmę (2.48,5 min.). Įvairiose kitose varžybose, laimi eilę I ar II vietų. Amerikoje jis bėga už savo gimnaziją pusę mylios (806 m). Geriausia jo pasekmė šioje distancijoje 2.05,0 m.n. Šis laikas neoficialiai yra geriausia tremties pasekmė vyrų klasėje. Jis laimi V vietą priešfinalinėse New Yorko valstybės mokyklų pirmenybėse, kuriose dalyvavo virš 600 dalyvių. Šiuo metu jis priklauso Clevelando "Žaibo" sporto klubui.

Ne vien lengvoje atletikoje reiškiasi mūsų jaunuoliai; jie pasiekė gražių laimėjimų ir kitose sporto šakose. Štai Chicagoje gyvena du broliai — **Jonas ir Vladas Šoliūnai.** Šie jaunuoliai nepaprastai pamilo stalo tenisą. Jau Vokietijoje jie dalyvavo įvairiuose turnyruose ir atstovavo savo stovyklą įvairiuose susitikimuose. Atvykę į Ameriką jie tuoj įsijungė į amerikiečių sporto pasaulį. Jų pastangų ir pasekmių dėka ne vienas sužinojo apie Lietuvą. Jonas Šoliūnas šiuo metu 5 darbo dienas praleidžia fabrike, kiekvieną vakarą lanko mokyklą, bet

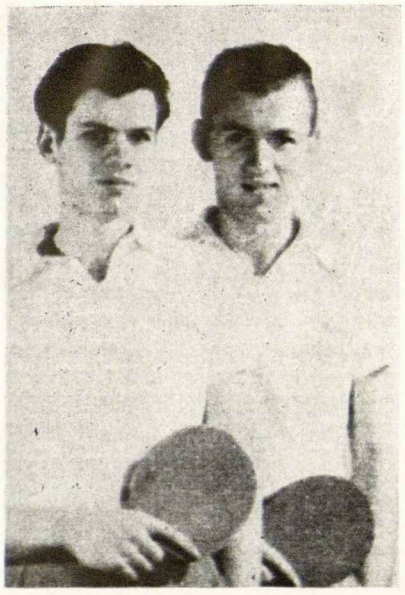

Broliai Vladas ir Jonas Šoliūnai

vistiek atranda laiko ir stalo tenisui. Spalio mėn. pabaigoje Toronte įvykusioje lietuvių sporto šventėje Jonas pasiekia finalą ir tik čia dėl perdidelio nuovargio suklumpa prieš Paltaroką įdomioje 5 setų kovoje. Jonas Šoliūnas 1950 metais laimėjo Chicagos lietuvių meisterio vardą. Ne vieną kartą yra laimėjęs I, II ar III vietą įvairiuose amerikiečių surengtuose turnyruose. Jonas ir jo brolis Vladas yra pagrindiniai Chicagos "Ateities" sporto klubo stalo teniso komandos žaidėjai. Jaunesnysis Šoliūnas iki šios dienos skaitomas Chicagos lietuvių jaunių stalo teniso meisteriu. Jis, be to, yra laimėjęs Illinois valstybės Novice grupėje jaunių meisterio vardą. Ohio "open turnyre", kuriame dalyvavo apie 200 žaidėjų, laimėjo V vietą, bei kituose amerikiečių turnyruose keletą I, II ir III vietų. Jis dalyvavo visos Amerikos stalo teniso pirmenybėse, kurios įvyko šių metų pavasarį St. Louis, Mo. Vladas šiandien skaitomas ketvirtu jauniu Illinois valstybėje.

Ir kitose šalyse sportuoja mūsų jaunuoliai. **Aldona Snarskytė** tapo Australijos kontinento stalo teniso nugalėtoja. Jau tremties stovyklose ji žaidė stalo tenisą. Prieš 3 metus ji išvyko į Australiją ir ten netrukus įsijungė į sporto gyvenimą. Adelaidėje ji pradeda iškilti į žymesnių žaidėjų eiles. Jau 1950 metais ji laimi Pietų Australijos jaunių mergaičių stalo teniso nugalėtojos vardą. Kiek vėliau ji tampa visos Australijos jaunių mergaičių meistere. Šiais metais, pradėjusi lankyti kolegiją, ji randa daugiau laisvo laiko, kurį gali pašvęsti stalo tenisui. To pasėkoje ji laimi moterų vieneto pirmenybes, taip pat I vietą dvejete ir II vietą mišriam dvejete. Aldona tuo tampa Australijos kontinento moterų stalo teniso nugalėtoja. Malonu, kad lietuvaitė pasiekė tokių gražių laimėjimų lietuviams taip mėgiamoje sporto šakoje.

Daugelis ateitininkų žaidžia krepšinį įvairiose komandose, tačiau čia bent trumpai tektų paminėti **brolius Pabedinskus,** kurie šioje srityje yra pasiekę gražių laimėjimų. Jau tremtyje, gyvendami Kempten'o stovykloje, jie žaidė krepšinį. Tuomet jie turėjo progos stebėti ir mokytis iš mūsų geriausių krepšininkų anuo metu žaidžiusių už "Šarūno" klubą. Šias žinias jie puikiai pritaikė emigracijoje. Leonas Pabedinskas žaidė už įvairius klubus bei savo gimnaziją Casablankoje. Jis yra dalyvavęs ne viename turnyre ir savo komandai ne kartą padėjo nugalėti stipriuosius jų priešininkus. Leonas buvo gimnazijos rinktinės kapitonas. Jo gimnazija dalyvavo vid. mokyklų šiaurės Afrikos pirmenybėse Tunise ir laimėjo antrą vietą. Vyresnysis brolis Jonas krepšinio srityje turi dar daugiau patyrimo. Jis yra žaidęs už Maroko vice-meisterį F. A. C., treniravęs to klubo moterų komandas. Vėliau persikėlęs į Madridą

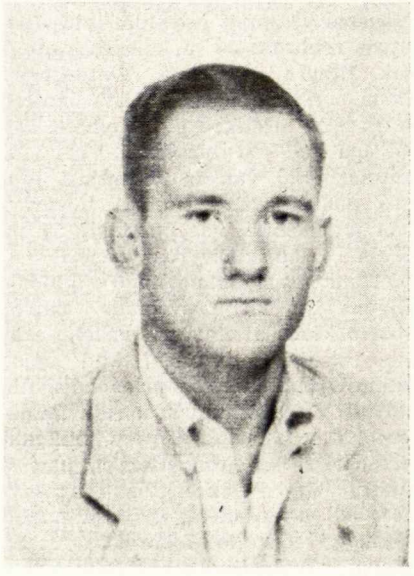

Jonas Pabedinskas

studijų tęsti, jis aktyviai įsijungė į vietinės krepšininkų eiles. Jis yra 2 klubų narys, žaidžia šių klubų rinktinėse. Be to yra Madrido universiteto rinktinės kapitonas. 1950 metais jis žaidžia už Madrido rinktinę Barcelonoje įvykusiame didelio masto tarptautiniame turnyre. Jonas yra dalyvavęs ne vienam turnyre, žaidęs daugelį rungtynių ir visuomet pabrėžęs, kad jis yra lietuvis.

Tinklinio sporto srityje reikėtų paminėti **Vytautą Kriščiūną,** kuris šiuo metu lanko Illinois universitetą ir yra to universiteto tinklinio komandos kapitonas. Vytautas jau tremtyje buvo žinomas sportininkas. Lankydamas Pinneberg'e buvusį baltų universitetą, jis žaidė krepšinį ir tinklinį už lietuvių rinktinę. Atvykęs į Chikagą tuoj įsteigė ateitininkų sporto sekciją, kuri yra pasiekusi gražių laimėjimų ir vėliau išsivysčiusi į "Ateities" sporto klubą. Tai sekcijai jis ilgą laiką vadovavo, tik vėliau dėl studijų išvykęs iš Chikagos, perleido vadovavimą kitiems.

Suminėti sportininkai sudaro tik mažą ateitininkų sportininkų dalelę; ne vienoje gimnazijoje rasime juos įvairiose komandose. Tuo jie netiesioginiai pasitarnauja ir Lietuvai. Kartais norima ateitininkams prikišti, kad jie perdaug atsidavę dvasiniams dalykams, todėl sportą visiškai užmiršta bei juo nesidomi. Faktai tačiau kitaip kalba. Jie aiškiai įrodo, koks nerimtas tokių priekaištų pobūdis. Ateitininkų eilėse yra gabių sportininkų, bet jiems sportas nėra tikslas, o tik priemonė pilnutinei asmenybei ugdyti. O tai ir yra tikroji sporto užduotis žmogaus gyvenime.

AR ŽINAI, KAD ...

... stenografijos sistema buvo sudaryta 200 m. pr. Kr. g. vieno Romos poeto, vardu Quintus Ennius.

... Shetland'o salų gyventojai per 500 metų nėra ištarę šiuos 6 žodžius: moteris, višta, mėnulis, kunigas, šviesa ir katinas. Jie yra įsitikinę, kad vien tik šių žodžių ištarimas gali atnešti jų saloms vargus ir nelaimes.

... iš geležies, esančios 4-ių stiprių vyrų organizmuose, galima būtų padaryti vieną raktą.

... Nauj. Zelandijoje yra kalnas su ilgiausiu pasaulyje vardu: Taumatawhakatangihangakoauauateapokai - whenuakitanatahu.

... karalienė Mokouae iš Nalolo Afrikoje už žeksėjimą savo pavaldinius bausdavo mirtimi.

... dvi žiurkės 5-ių metų laike gali turėti 9 milijonus prieauglio.

... vienos dienos bėgyje žmogaus širdies pumpuojamas kraujas padaro 268.800.000 km. kelio, gi žmogaus plaučiai įkvėpuoja 12.402.408 m^3 oro.

... mėgiamiausias talismanas Amerikoje yra kiškio letenėlė.

... blusa gali išgyventi nuo 3 iki 4 mėnesių.

... 12 metų mergaitė, italė Gianlucido Gonzaga, mokėjo mintinai visus Virgilijaus raštus, susidedančius daugiau kaip iš 100.000 žodžių.

... Indokinijoje yra upė, kuri du kartu metuose keičia savo kryptį: sausio mėn. ji teka pietų kryptimi, nuo vasario mėn. iki birželio mėn. — šiaurės, o po to vėl grįžta į pirmykštę vagą.

... rankinis laikrodis metų bėgyje padaro 155 mil. tiksėjimų.

... viena bitė suskraido 36.000 kartų, kol sukrauna 0,5 kg. medaus.

... žodis "karnavalas' yra kilęs iš lotyniško "carne vale" — lik sveika, mėsa!

KREIVOS ŠYPSENOS

KALĖDŲ IR NAUJŲJŲ METŲ LINKĖJIMAI

VYr. FED-JOS VALDYBAI

Vėjelis pučia, medeliai svyra —
Tarp Jūs' ir Trumano daug bendro [yra —
Linkim, kad Metai Naujieji būtų
Apvainikuoti laurais ir rūtom,
Kad po rinkimų gertumėt tostą
Ir su Trumėnu sėstut į sostą.

P M. AS C. V-BAI

Graži valdyba, gražus pasaulis,
Vienoj tik vietoj džiūsta makaulės:
Vargai ir bėdos, kaip grybai dygsta,
Atsistatydint — ir tai nevyksta!
Valdžia moksleiviams jau įkyrėjo,
O kandidatų neužderėjo.
Linkim surasti daug kandidatų.
(Arba valdyti 20 metų!)

AUSTRALIJOS AT-KAMS

Girdėjom, geriat vandenį sūrų
Ir užsikandat mėsa kengūrų, —
Ar neįdomus atsitikimas,
Kad tuo ir baigias Jūsų veikimas?
Linkim pakaitint viens kito skūras,—
Arba pražūsit maiše kengūros...

ANGLIJOS AT-KAMS

Rašėme laiškus, prašėm pagalbos,
O jūs ten laukiat, paėmę dalbas,
Laišką parašot kartą į metą
Ir pasidarot tuomi "sarmatų":
Visi iš vieno viens kitą valdot,
Arba jaunimą, kaip malkas skaldot.
Linkim sukurti sąjungą gerą,
Nes tokiem vyram tik taip ir dera!

KANADOS AT-KAMS

Siunčiam, brolyčiai, ekstra "trivogą":
"Jūs vizituoti atvyksta Joga;
Jeigu bus giedra ir geras oras —
Žada atvykti Kisieliaus choras".
Kas diplomatijoj kiek nusimano,
Linkim balsuoti už šitą planą:
Kanada gauna visą Sijamą
Ir prisijungia prie Dėdės Samo.
Tuomet laimėsit daiktą neblogą
Nes vizituosit ir mus ir Jogą!

ITALIJOS AT-KAMS

Visokiais mokslais garsinga Roma:
Apie Jokūbą ir Abraomą,
Apie Lauzano ir Rafaelį
Ir Galiliejų ir Toričelį, —
Linkime mokslo tiek prisikrauti,
Kad nei su replėm neitų išrauti!

AT-Kėms PARYŽIUJE

Kiekvienas jankis baisiausiai trokšta.
Kad aplankytų Eifelio bokštą,
Kad, susitikus gražią merginą
Susipažintų, vestūs į kiną.
Tačiau mes linkim su tokiais neiti,
Nes tie galgonai be galo greiti:
Užperka vyno, iškelia puotą, —
O ant rytojaus — jau tu ženota.

VOKIETIJOS AT-KAMS

Turit gimnaziją, netoli Azija
Sakote: "karas — gryna fantazija".
Linkim stiprybės ir gero ūpo;
Teisybė melą visuomet lupa
O mes iš šišon kuo tik galėsim,
Jums ir teisybei visad padėsim!

UŽMIGUSIEMS AT-KAMS

Klaidą didžiausią mama padarė:
Leido į mokslus jus į žagarę,
Manė, kad būsit vyrai ir žmonos,
Bet pasidarėt vergai mamonos.
Nieko negalim mes padaryti, —
Tik žadintuvą jums užstatyti.
Linkime keltis, kada jis skamba
Jei nesikelsit — te jus karamba!

ST. AT-KŲ S-GAI

Laikraščiai skelbia — turite valdžią,
Baisiai darbingą, baisiai pamaldžią,
Jeigu ji melsis tiek kiek ir d rbo —
Tai, mano ponai, kinkos man virpa...
Linkime dirbti taip, kaip nedirbo
Arba studentai griebsis už virbo!

AT-KAMS KARIUOMENĖJE:

Vyrai, seržantas — žmogus netikęs—
Liepia bėgioti Jums lig dvylikės;
Tuoj po dvylikės liepia miegoti,
Nes trečią rytą, reiks kiemą šluoti.
Todėl mes linkim: nebūti frantais,
Visiems lig vieno tapti seržantais!
Kiną ir rusą greit sumedžioti,
Ir per Kybartus Kaunan važiuoti!

Teta Sorė:

— Joške, ar tu žinai, kad rytoj bus 25 m., kaip mudu susituokėm?

Dėdė Joškė:

— Nejaugi? Na, tai kas?

Teta Sorė:

— Tai, sakau, gal mes turėtumėme ta proga papiauti tuos du viščiukus?

Joškė:

— Sore, kaip tu gali bausti tuos nelaimingus viščiukus už tai, kas įvyko prieš 25 m.!

Naujai išstatytų paveikslų galerijoje dukterėčia aiškina senyvai tetulei atskirų paveikslų turinį.

Štai, čia tetule, yra garsusis dailininko Millet "Angelas".

— Žiūrėk, koks begėdis! Tas vyras drįso nukopijuoti mano kalendorių, kuris jau kelioliką metų kabo mano virtuvėje!

Vaikų darželio mokytojas:

— Vytuk, ką zebrai turi, ko kiti gyvuliai neturi?

Vytukas:

— Mažus zebriukus.

Katastrofa būna tada, kai du ar daugiau daiktų netikėtai susiduria. Ar tu galėtum duoti man vieną pavyzdį, Maryt?

— Dvynukai, penele mokytoja.

Mamytė:

— Onut, nebūk gi laukinė — pabučiuok ponią.

Onutė:

— Ne, ji labai išdykusi: jei aš ją pabučiuosiu, ji gail duoti man tokį antausį kaip tėveliui!

Du išdykę berniukai dėl netinkamo elgesio mokykloje buvo palikti po apmokų. Kad ilgiau atsimintų bausmę, jiems buvo liepta ant lapo popieriaus 500 kartų parašyti savo pavardes. Po 15 minučių įtempto darbo vienas iš nusikaltusiųjų staiga užsidegė piktumu ir pro ašaras sušuko:

— Tai neteisybė! Jo vardas yra Liepa, o mano Navaradamavičius!

— Ar tu kada nors juokeisi iki ašarų?

— Taip, dar net šį rytą.

— Kaip tai atsitiko?

— Mano tėvas užlipo ant segtuko. Aš juokiausi. Jis mane pamatė, ir tuomet aš verkiau.

— Pasakykite man, daktare, kokios yra mano pasveikimo galimybės?

— 100%! Ir aš jums paaiškinsiu, kodėl. Mat, statistikos rodo, kad tik 9 iš 10-ties miršta nuo šitos ligos, o 9 iš mano pacientų jau mirė. Jūs gi esate dešimtas!

PLAČIAME PASAULYJE

Brazilija

Nesenai įsteigta pirmoji katalikų moksleivių - ateitininkų kuopa Brazilijoje, prie Villa Zelinos lietuvių parapijos. Kuopos steigėjas yra tos parapijos klebonas kun. P. Ragažinskas. Kristaus Karaliaus šventėje moksleiviai turėjo gražias pamaldas, bendrą Komuniją ir pusryčius su menine programa. Šventėje dalyvavo svečių, kurie pasakė kalbas: Sesuo Julija, P. Šimonis, inž. J. Antanaitis, H. Valavičius ir rašytoja Karolė Pažėraitė.

Laikinąją branduolio valdybą sudaro: N. Antanaitis, V. Banys, N. Bortkevičiūtė, I. Šimonytė ir A. Žibas. Kuopai priklauso gimnazijos, kolegijos ir mok. seminarijos kurso jaunimas. Atostogų metu, apie sausio vidurį (tuo laiku ten vasara), jaunimas turės gražią stovyklą prie Atlanto.

Toronto, Kanada

Toronto ateitininkų kuopa, nors narių skaičiumi ir negausi, pasižymi savo gyva veikla. Dažnai ruošiamos paskaitos, ekskursijos į žymesnes Kanados vietoves, o reikšmingesnės šventės visuomet iškilmingai paminimos.

Kristaus Karaliaus šventės proga įvyko jaun. ir vyr. ateitininkų susirinkimas — pobūvis, kurio oficialioje dalyje šventei atitinkamą kalbą pasakė parapijos klebonas kun. Ažubalis, iškeldamas šventės prasmę, Kristaus skelbtąsias idėjas ir jų atgarsį žmonijoje. Sekantis kalbėtojas Aleksna savo kalboje ypatingai pabrėžė ateitininkijos reikšmę ir paskirtį lietuvių tautos gyvenime, baigdamas linkėjimu pamiršti visus iki šiol buvusius skirtumus senųjų ir naujųjų lietuvių emigrantų tarpe.

Valdybos pirmininko Ąšoklio raginimas daugiau rūpintis dvasinės kultūros pakėlimu, steigiant įvairias kultūrines įstaigas, buvo entuziastingai priimtas ir, reikia tikėtis, ras reikiamą atgarsį visų narių tarpe.

Po oficialiosios dalies įvykusios vaišės, šokiai ir žaidimai užbaigė šventę, sukeldami viltį sekančio panašaus susitikimo.

Torontiškė

Montrealis, Kanada

Po vasaros karščių ir atostogų Montrealio sendraugiai ateitininkai š. m. spalio mėn. 21 d. vėl susirinko tolimesnės veiklos pasitarimui. Susirinkimui pirmininkavo Dr. Sungaila, neseniai baigęs medicinos praktiką Saskatchevano provincijoje, ir sekretoriavo p-lė Danutė Juodkojytė. Platų pranešimą iš Toronte įvykusio ateitininkų suvažiavimo padarė p. Ladyga, ragindamas "Lietuvą grąžinti Kristui", šiuo cituodamas pagrindinę suvažiavimo mintį. Toliušis susirinkusiųjų tarpe padalino Vokietijoje likusiems šelpti aukų lapus.

Susirinkimas praėjo gyvai ir nuotaikingai.

Gailutė V.

Bostonas, Mass.

Š. m. rugsėjo mėn. 28 d. įvyko Bostono ateitininkų būrelio susirinkimas, kuriame drauge su Brocktone gyvenančiais studentais buvo įsteigta studentų draugovė. Susirinkusiems kalbėjo dr. J. Girnius, plačiau paliesdamas dabartinio mūsų veikimo reikšmę. Baigdamas prelegentas patiekė keletą aktualių temų sekančių susirinkimų diskusijoms. Stud. A. Sužiedėlis padarė pranešimą apie Stud. At-kų S-gos suvažiavimą, įvykusį Watervliet, Mich., š. m. rugpiūčio mėn. 3-5 d. d. Pasakodamas apie suvažiavimo eigą ir apie ten pat įvykusią stovyklą, collega Antanas pabrėžė centro valdybos pageidavimą, kad, panaikinant jaunimo kuopas, studentai ateitininkai burtųsi į savo draugoves. Todėl susirinkimas vienbalsiai nutarė Bostono stud. at-kų būrelį perorganizuoti į draugovę. Ta pačia proga buvo išrinkta nauja valdyba: pirmininkė — Zita Zarankaitė, sekretorius — Antanas Sužiedėlis, iždininkas — Kęstutis Keblinskas.

Šiuo metu draugovei priklauso virš 100 narių, studijuojančių penkiuose Bostono universitetuose. Susirinkimai šaukiami reguliariai kas mėnesį. Juose išklausoma vertingų paskaitų, padiskutuojama, o po rimtosios dalies paskaitomas valdybos leidžiamas jumoristinis laikraštėlis "Gaudeamus Zbitka".

Artimoje ateityje numatoma surengti draugovės šventė, kurios metu nariai duos stud. at-ko pasižadėjimą.

Kęst. K.

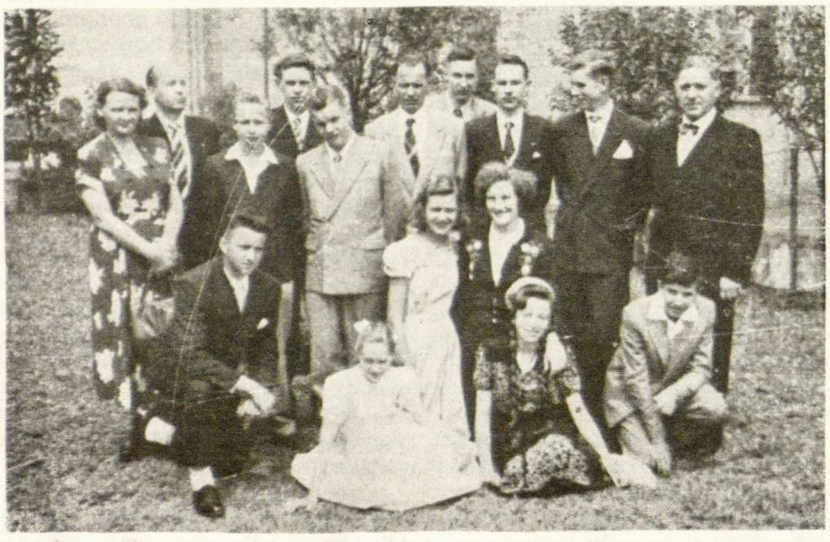

Brazilijos ateitininkai

Putnamas, Conn.

40ties metų sukakties minėjimas. Ir nuošaliame Putnamo kampelyje ateitininkų 40 metų darbo vaisiai neliko nepastebėti ir neprisiminti su tinkamu susikaupimu.

Minėjimas įvyko sekmadienį, š. m. lapkričio mėn. 4 d., Nekalto Marijos Prasidėjimo vienuolyno salėje. Oficialioje programos dalyje dr. A. Šerkšnas paskaitė šiai progai pritaikintą paskaitą, peržvelgdamas ateitininkijos kovų ir nuveiktų darbų istoriją 40 metų bėgyje. Pradėdamas "Ateities" žurnalo išleidimu ir paliesdamas ateitininkų veiklą Nepr. Lietuvoje, prelegentas ypatingai pabrėžė paskutiniuosius tragiškus tremties metus ir jų reikšmę mūsų tautai. Po paskaitos tylos minute buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę partizanai.

Antroji programos dalis buvo išpildyta Putnamo mergaičių ir Marijanapolio berniukų kuopų. Mergaičių suvaidintas montažas "40 metų kūrybos ir kovos" buvo paruoštas poeto K. Bradūno. Susirinkimas užbaigtas Ateitininkų ir Lietuvos Himnais.

Minėjimas praėjo sklandžiai ir tinkamoje nuotaikoje, prisimenant kovojančius ir žūstančius, liūdint su vargstančiais ir pasisemiant jėgų rytojui.

Spalio 21 d., sekmadienį įvyko mergaičių būrelio susirinkimas. Per susirinkimą Sesuo Augusta kalbėjo apie moterų veiklą Lietuvoje, išdėstydama moterų organizacijos veiklą nuo pat pirmųjų įsisteigimo dienų iki mūsų laikų. Paskaita buvo iliustruota fotografijomis ir vaizdais iš įvairių suvažiavimų ir konferencijų. Po to sekė keletas dainelių, kurias sudainavo visos susirinkusios, o Aldona Vasiliauskaitė padeklamavo Bern. Brazdžionio eilėraštį "Procesija į Kristų".

Spalio 28 d., Kristaus Karaliaus šventės proga, visos ateitininkės priėmė per Mišias šv. Komuniją. Po pietų buvo suruošta šventoji Valanda į Kristų Karalių, kenčiančios Lietuvos intencija.

Lapkričio 10 d., šeštadienio vakarą Putnamo mergaičių ir Marijanapolio berniukų kuopos vėl susirinko jau Marijanapolio salėn šokiams. Berniukų ateitininkų kuopa turėjo paruošus trumpą programėlę, kuri susidėjo iš poros dainų, sudainuotų berniukų kvaterto ir montažėlio. Šokiuose buvo ir keletas lietuviškų žaidimų.

Lapkričio 18 d., įvyko mergaičių būrelio susirinkimas, Aušros Vartų Marijos šventės proga ir visas susirinkimas buvo Jos garbei. Čia išnagrinėjome Aušros Vartų istoriją ir Švenčiausios Mergelės paveikslo atsiradimą, nes šie du įvykiai yra glaudžiai susiję. Susirinkimas buvo užbaigtas malda į Aušros Vartų Mariją su prašymu išgelbėti mūsų tėvynę Lietuvą ir vėl grąžinti jai laisvės dienas.

En. S.

COLLEGIUM MARIAPOLITANUM

Connecticut'o valstybėje, mažame Thompson'o miestuky, pievomis ir sodais apsupta stovi Marianapolio lietuvių kolegija. Nuo miestuko ji atskirta akmenine tvora ir svečius įsileidžia pro savo didžiulius geležinius vartus. Už vartų stūkso didingi ir pasipūtę Marianapolio rūmai. Iš tikrųjų jie turi teisę pasipūsti — šie rūmai išauklėjo šimtus susipratusių lietuvių, kurie tiek daug prisidėjo prie lietuvybės išlaikymo šioje šaly. Atokiau nuo šio pastato matosi keletas gražių, mūrinių namukų — tai studentų bendrabučiai. Šiais metais jie apytušti — lietuviškoji visuomenė nutarė leisti savo sūnus į amerikoniškas "high school'es", kur jie greičiau išmoks angliškąją kalbą. Tačiau jie nenustoja vilties — kitais mokslo metais tikisi būti perpildyti. Šiemet Marianapoly mokinasi tik dvylika lietuvių. Jie visi apgyvendinti "Pietų Bakužėje". Studentai čia įdomiai leidžia laiką tėviškoje T. B. Vaišnoros globoje.

Marianapolio kolegijai vadovauja kolegijos prezidentas T. J. Petrauskas, M. I. C., pedadamas mokyklos direktoriaus T. P. Barausko M. I. C. ir inspektoriaus T. J. Malinausko, M. I. C. Vyriausias tvarkos prižiūrėtojas T. S. Saplys, M. I. C. yra "Marianapoly labiausiai bijomas asmuo".

Mokslo lygis pastatytas aukštai— Marianapolis skaitosi viena iš geriausių Connecticut'o mokyklų.

Kolegijoje veikia moksleiviai ateitininkai. Kuopai priklauso beveik visi lietuviai studentai. Jiems vadovauja kuopos valdyba, kurią sudaro: pirmininkas J. Manelis, sekretorius V. Nasvytis ir iždininkas A. Petronis. A. Keblinsko ir M. Balandos vadovaujamos meno ir sporto sekcijos įneša daug gyvumo į studentų gyvenimą. Geriausi mokiniai taip pat yra ateitininkai. Šį ketvirtį pirmaisiais baigė J. Manelis ir A. Keblinskas. Nariai aktyviai reiškiasi sporte; penki iš jų įeina į kolegijos krepšinio rinktinę. Šiuo metu yra pravedamas stalo teniso turnyras, kuriame dalyvauja visa kuopa.

Be ateitininkų yra "Dainos" būrelis, kuriam vadovauja muz. J. Banys, M. I. C. Jie su savo gastrolėmis važinėja po lietuviškąsias kolonijas.

Sporte Marianapolis irgi žinomas; ypatingai buvo pagarsėjusi mokyklos futbolo komanda, spaudos praminta "Lituanian Lions". Šiais metais futbolas nekultivuojamas, tačiau krepšininkai visą savo laisvalaikį praleidžia ruošdamiesi rungtynėms. Šachmatai, bilijardas, stalo ir lauko tenisas taip pat yra populiarios sporto šakos. Sportinę veiklą diriguoja T. J. Klebauskas, M. I. C.

A. Milavickas

Hartfordas, Conn.

Dvejos išleistuvės. Neseniai Hartfordo at-kų kuopa atsisveikino su trimis kuopos nariais: kuopos sekretorė Regina Rauchaitė ir sesuo Natalija išvyko apsigyventi Chicagoje, gi pats kuopos pirmininkas Juozas Navickas, sėkmingai jai vadovavęs nuo pat kuopos įsikūrimo, greitu laiku žada išvykti Europon studijuoti.

Dėl šių priežasčių kuopos valdyboje įvyko kai kurie pasikeitimai: pirmininku yra Eugenijus Orentas, vicepirm. — Alg. Giedraitis, sekretorė — N.Kanišauskaitė, iždininku — St. Liauksminas, soc. reikalų vedėja — B. Empakerytė.

At-kų 40 metų sukakties minėjimas. Neseniai buvo suruoštas 40 metų ateitininkų sukakties minėjimas, kurio metu kalbėjo P. Naujokaitis, svečias iš New Yorko. Po paskaitos trumpą programą išpildė vietos ateitininkai.

Koncertas. Š. m. lapkričio mėn. 4 d. įvyko koncertas, kurio programą išpildė net du chorai iš Providence, R. I., vadovaujant muzikui J. Beinoriui. Salė buvo pilnutė žmonių, kurių tarpe matėsi svečių iš Waterburio, New Britain, Manchester ir kt.

E. O.

Chicaga, Ill.

Praeitame moksleivių at-kų kuopos susirinkime (XI. 24.) D. Brazytė skaitė referatą "Mūsų pareigos". Darbelis buvo kruopščiai, be pilkos kasdienybės nuotaikoje parašytas. Po to įvyko diskusijos, nesukėlusios didesnio gyvumo, nes tik keli nariai jose dalyvavo. Dalyviai iškėlė būrelių klausimą, kadangi per du metus įvyko tik trys ar keturi būrelių susirinkimai. Tą reikalą sutvarkyti buvo pavesta kuopos valdybai. Susirinkime dalyvavo apie 20 narių, nors Chicagos kuopa yra skaitoma skaitlingiausia. Gaila, bet tas skaitlingumas tik popieriuje. Reikia tikėtis, jog ateityje veikimas pagyvės.

Lapkričio mėn. 11 d. įvykusiame ateitininkijos 40 m. minėjimo akte 10 naujų narių davė ateitininkiškąjį pasižadėjimą, tuo papildydami kuopos gretas. Naujiesiems nariams linkėtina, pasekus pirmųjų ateitininkų pavyzdžiu, kuopos gyveniman įplaukti nauja, gaivinančia srove. Lai jūsų kūrybingumas pabudina miegančiuosius ateitininkus!

Literatūros būrelis drąsiai žengia pirmyn. Praėjusiame susirinkime (XI. 21.) keletas narių paskaitė savo kūrybos, o globėjas A. Baronas paaiškino rašytojo užduotį. Ateityje būrelis ruošiasi surengti linksmavakarį su literatūrine programa.

V. K.

Baltimorės at-kų jaunimas, dalyvavęs Philadelphijos at-kų šventėje.
Nuotr. S. SURGAILOS

AMERIKOS ATEITININKŲ VALDYBOS

SENDRAUGIAI

Ateitininkų suvažiavime Ročesteryje, š. m. rugsėjo 1-2 dienomis, buvo įsteigta Amerikos Ateitininkų Sendraugių Sąjunga. Dabar jau sudaryta jos Centro Valdyba. Dvasios vadas — Prel. Pr. Juras, 94 Bradford St., Lawrence, Mass.; pirmininkas — Juozas Laučka, 8557 149th St., Jamaica, N. Y.; vicepirm. — Pranas Naujokaitis, 59 So. 3rd St., Brooklyn, N. Y.; iždininkas — Bronius Stočkus, 128 Meserole St., Brooklyn, N. Y.; sekretorius — Dr. Vladas Viliamas, 1648 De Kalb Ave., Brooklyn, N. Y.

STUDENTAI

Kooptavimo keliu š. m. spalio 24 d. Čikagoje buvo sudaryta Amerikos Studentų Ateitininkų Sąjungos Centro Valdyba, ir dabar jos sąstatas yra sekantis: dvasios vadas — Tėvas J. Borevičius, S. J. — 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Ill.; pirmininkas — Jonas Gylys, 1836 So. 49th Ct., Cicero 50, Ill.; vicepirmininkas — Algis Vedeckas, Sekretorės — Onutė Stankaitytė, 1303 S. Kildare Ave., Chicago 23, Ill. ir Regina Rauchaitė, 433 W. Garfield Bld., Chicago 21, Ill.; iždininkas — Petras Aleksandravičius, valdybos nariai — Antanas Sužiedėlis ir Kęstutis Keblinskas.

MOKSLEIVIAI

Moksleiviai ateitininkai naująją Amerikos MAS C. valdybą rinks korespondenciniu būdu gruodžio mėnesį. Rinkimams pravesti yra sudaryta rinkiminė komisija iš brooklyniečių: pirm. — kun. A. Račkauskas ir nariai Danutė Aleksandravičiūtė ir Ričardas Kontrimas.

Brocktonas, Mass.

Nuo š. m. lapkričio mėn. 18 d. Brocktone jaun. at-kų vienetas jau nesivadina jaunimo kuopa. Senoji kuopos valdyba, susidėjusi veik vien tik iš studentų, atidavė valdžią patiems moksleiviams. Naujoji moksleivių kuopos valdyba susideda: pirmininkė — Silvija Daniusevičiūtė, sekretorė — Irena Kislauskaitė, iždininkas ir socialinių reikalų vedėjas— Eligijus Sužiedėlis. Kuopos globėju valdyba pasikvietė studentė Antaną Sužiedėlį.

Kuopos veiklą, be abejo, rems jaunesnieji ateitininkai, nes vyr. moksleivių liko labai nedaug. Jaun. at-kų būrelis, vadovaujamas L. Keturakytės, šaukia susirinkimus kas dvi savaitės, sparčiai eidamas nustatytą programą. Aktyvi veikla nariams nei kiek nekliudo moksle — daugumas jų yra pirmieji mokiniai Šv. Roko parapijos mokykloje.

Kęst. K.

Baltimore, Md.

Š. m. lapkričio mėn. 4 d. įvykusiame Baltimorės moksl. ateitininkų susirinkime buvo išrinkta nauja kuopos valdyba, susidedanti iš šių asmenų: pirmininkas — Algimantas Meidūnas, sekretorė — Genovaitė Buračaitė, iždininkas — Vytautas Dulys ir socialinių reikalų vedėja — Birutė Astašauskaitė.

Atskirai veikiančio mergaičių būrelio globėjai Danutei Vieraitytei išvykus studijuoti, jos pareigas perėmė A. Ankudavičienė.

G. B.

Newarkas, N. J.

Newarko ateitininkų kuopa, kuri įsisteigė prieš metus, susideda iš sendraugių ir jaunimo sekcijų. Netolimoje praeityje kuopa paminėjo 40-ties metų ateitininkų organizacijos gyvavimo sukaktį ir taip pat Kristaus Karaliaus šventę, kurią bendrai ruošė Newarko Šv. Trejybės parapija.

Prieš kurį laiką Newarko kuopa išlydėjo į Amerikos kariuomenę savo narį Vytautą Jarašiūną.

Neseniai Newarke pradėjusi veikti šeštadieninė lietuviška mokykla susilaukė nemažai paramos tiek iš mokytojų, tiek iš mokinių, kurie gausiai lanko pamokas. Šiuo metu mokykloje mokytojauja St. Jakštas, V. Kvedaras, mokyklą įsteigti padėjo kun. P. Totoraitis ir St. Jakštas.

Newarkietis

MIRĖ SIGITAS NENORTA

Š. m. lapkričio 1 d. po ilgos ir sunkios ligos (meningitis tbc.) Schweinfurto ligoninėje, Vokietijoje, mirė inž. Sigitas Nenorta, Studentų Ateitininkų Sąjungos, "Grandies" korporacijos korporantas. Palaidotas naujosiose Schweinfurto kapinėse. Visi ateitininkai savo maldose prašomi prisiminti anksti iš mūsų išsiskyrusį brolį.

LAIKINOJI ATEITININKIŲ TARYBA

Europoje sudaryta Laikinoji Ateitininkių Taryba, kurios statutą patvirtino Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba. Jos sudarytoja yra Dr. V. Karvelienė, kaip buvusi Ateitininkių Tarybos vice-pirmininkė Lietuvoje ir pirmininkė tremtyje. Vicepirmininkė yra Dr. Nijolė Bražėnaitė, studenčių atstovė — Birutė Šlepetytė-Venskuvienė, mergaičių atstovė — Ugnelė Karvelytė ir Laikinosios Ateitininkių Tarybos atstovė Ateitininkų Federacijoje — Dr. D. Kisieliūtė.

Ateitininkių Tarybos tikslas jungti moksleives, studentes ir sendraugės, skatinti moksleivių, studenčių ir sendraugių būrelių sudarymą, atstovauti lietuvių katalikių šviesuomenę moterų sąjūdžiuose.

Ateitininkių Taryba yra narė Pasaulinės Mergaičių Federacijos ir per Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungą priklauso Pasaulinei Katalikių Moterų Organizacijų Unijai. Šių abiejų organizacijų kongresai įvyks 1952 m. balandžio mėn. Romoje.

Laikinoji Ateitininkių Taryba prašo atsiliepti visus esamus moksleivių, studenčių ir sendraugių būrelius. Prašome rašyti: Dr. N. Bražėnaitei, 81 Avenue de la Bourdonnais, Paris 7.

MALONUS "ATEITIES" SKAITYTOJAU!

Su šiuo paskutiniuoju puslapiu užskleisi 1951 metų "Ateitį". Ir jeigu radai, kad "Ateitis" tapo Tavo ištikima draugė, jeigu kas mėnesį Tu jos išsiilgęs laukei ateinant — tada, be abejo, Tu norėsi, kad ji ir toliau Tave lankytų. Neatidėliok rytojui, bet tuoj pat pratęsk prenumeratą 1952 metams. Pakilusios popieriaus kainos ir padidėjusios kitos išlaidos privertė ateinantiems metams truputį pakelti prenumeratą. 1952 metais "Ateities" prenumerata JA Valstybėse ir Kanadoje — $4.00, kitur užsienyje — paliekama ta pati—$3.00.

Administracija

ATSILYGINKIME!

1950 m. Pittsburgho ir 1951 m. Rochesterio JAV ateitininkų suvažiavimuose visi JAV ateitininkai buvo įpareigoti prenumeruoti "Ateitį". Tačiau, nežiūrint į tiesioginius prašymus ar kreipimasi per kuopų valdybas, iki šiol dar nemaža dalis prenumeratorių yra neatsiteisę ne tik už 1951 metus, bet net ir už 1950. Toks reiškinys, kuris tikrai yra neateitininkiškas, dar daugiau apsunkina žurnalo ūkinę padėtį. Administracija nebepajėgia rasti būdų išlyginti tas išlaidas, kurios susidaro dėl dalies mūsų prenumeratorių kaltės. Būtų labai gaila, jei tokie neatsiteisę prenumeratoriai privestų prie žurnalo sumenkėjimo.

Todėl administracija maloniai primena ir prašo visus dar skolų turinčius "Ateities" skaitytojus kuo greičiausiai atsilyginti. Tie patys mūsų prašymai taikomi ir neatsilyginusiems platintojams.

Administracija

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAI

Adresai

Pakeitę gyvenamąją vietą tuoj pat praneškite tai administracijai, kad "Ateitis" neklaidžiotų ir Jūsų nepasiekusi negrįžtų atgal. Kreipkitės tuoj pat į administraciją, jei dėl įvairių priežasčių negaunate žurnalo.

Laiškai

Ant siunčiamų "Ateičiai" laiškų maloniai prašome pažymėti, kam laiškas skiriamas — administracijai ar redakcijai.

Spaudos atstovai

Visos ateitininkų kuopos, kurios dar neturi paskyrusios spaudos reikalams atstovo ir nepranešusios "Ateities" administracijai tokios asmens pavardės ir adreso, prašomos kuo skubiausiai tai padaryti. Tuo reikalu visos kuopos turėjo gauti atskirą mūsų aplinkraštį.

Administracija

ATITAISYMAS

Lapkričio mėn. "Ateities" numeryje, 223 psl., šalia latvių studentų Korp! Dzintars suvažiavimo fotografijos klaidingai parašyta: "viduryje sėdi vysk. Urbšys". Turi būti "Prelatas Briška".

To paties numerio 231 psl. eilėraščio "Žiburėliai" autorius turi būti ne Čiukas Dėlis, bet Leonardas Žitkevičius. Autorių ir skaitytojus dėl įvykusios klaidos maloniai atsiprašome.

MĮSLIŲ ATSAKYMAI

Pereitame "Ateities" numeryje spausdintų mįslių atsakymai yra: 1) kuliamoji mašina, 2) traukinys, 3) akmuo, 4) garlaivis, 5) avis. Ar atspėjai?

ATEITIS

skelbia

ŽURNALO PLATINIMO VAJŲ

1951 m. gruodžio 15 — 1952 m. vasario 15

NEMOKAMA "ATEITIES" PRENUMERATA duodama visiems surinkusiems 10 naujų prenumeratų arba gavusiems 5 naujas ar atnaujintas garbės prenumeratas.

PENKIOS DOVANOS VERTINGOMIS KNYGOMIS teks penkiems daugiausia naujų prenumeratorių suradusiems platintojams. Skiriamos šios knygos:

1. Lietuvių poezijos antologija,
2. Augustino "Lietuvos vaizdų albumas",
3. St. Ylos "Žmonės ir žvėrys",
4. Poezijos antologija "Žemė",
5. A. Barono "Žvaigždės ir vėjai".

Platintojai, kurie norėtų gauti platinimo knygučių ir prenumeratos lapų, prašomi atviruku kreiptis į administraciją, ir viskas bus skubiai Tamstoms prisiųsta.

PRIMENAME, KAD

"ATEITIES" metinė prenumerata 1952 metams yra:

J. A. Valstybėse ir Kanadoje — $4.00,
kitur užsienyje — $3.00,
garbės prenumerata visur — $10.00.

ALp(LKA)1786
1951, Nr.9

90.725:174